

תדפיס מתוך הסדרה

"שיעורים בהגדות חז"ל"

נלקח מתוך
מסכת תענית
על נושא

ט"ו באב

"לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הכיפורים"
(תענית כו/ב)

הסדרה מופיעה כשהיא מנוקדת ומפוסקת,
עם פירוש רש"י, תרגום המילים,
מבואות ורקע לביאור הנושא
הדגשה מיוחדת בהרחבת נושאי אמונה,
השקפה, מחשבה, חינוך למידות טובות,
אהבת תורה והדרכה בענייני דרך ארץ

בעריכת ר' חנוך גבהרד
ניתן להשיג אצל משפחת גבהרד

רח' משך-חכמה 35

קרית-ספר מודיעין עילית

מיקוד 71919 טלפון 08-9744666 ובאמריקה 347 489 9994

כל הזכויות שמורות למחברים

נדפס על נייר שאין עליו חשש חילול שבת ח"ו

שְׁעוּרִים בַּהֲגָדוֹת חֲז"ל מִסַּכַּת תַּעֲנִית מִדֶּף כ"ו עַד דֶּף ל"א

שְׁאוּלִין. שְׂכוּלָן שׁוֹלֹת וְזִמְזוּ
אֶפְיֹל עֲשִׂירֹת כְּדִי שְׁלֹא לְצִיֵּשׁ
אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ: טַעֲמוֹנִין
טְצִילֵה. כָּל אֹתָן בְּגָדִים קוֹדֵם
לְצִיֵּשׁ לְפִי שֶׁאֵין כָּל אֶחָת בְּקִיָּא
בְּחִצְרָתָהּ שֶׁמֶא נֹדֵה הִיָּתָה וְכֵדִי
וְזִמְזוּ (כְּמוֹ לַחֹל בְּמַחְלוֹת):

מִשְׁנֵה, אָמַר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל כְּט"ו בָּאָב
וּבְכֻזָּה הַכַּפּוּרִים שֶׁבָּהֶם בָּנוּת יְרוּשָׁלַם יוֹצְאוֹת בְּכָלִי לָבֶן שְׁאוּלִים, כְּדִי שְׁלֹא
לִבְיֹשׁ אֶת מִי שְׁאִין לוֹ, וְכָל הַכֹּלִים טְעוּנִין טְבִילָה, וּבָנוּת יְרוּשָׁלַם יוֹצְאוֹת
וּחוֹלוֹת בִּכְרָמִים, שֶׁלֹּא לְצִיִּים נְדוּת הִכְרִיכוּ לְהַטְבִּיל אֶת כָּלֵיהֶם: וּחוֹלוֹת בִּכְרָמִים.

שירות/תפלת הבנות לזכות לבית קדוש

להיות כמותם. לכו באשר בת מקפת בסביבה כל כך תומכת ונלהבת למסרת נשואים קדושים, חיי הקדשה הסהורים הופכים להיות משאת נפשה, ולא רק סיקמא שדופה שלמדו אותה לדקלם.

אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך

לָשֶׁם גְּבוּשׁ עָרְכִי בֵּית נְעָלִים נִבְחָרוּ הַיָּמִים ט"ו בָּאָב יוֹסֵם
הַכְּפוּרִים, שֶׁהָיָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת בְּכָלִי =בְּבִגְדֵי
לָבוֹ אֲחִידִים וְלֹא צָבְעוֹנִיִּים, כְּדֵי שְׂאֲחַת מִהֶן לֹא תִתְבַּלֵּט עַל
הָאַחֲרוֹת. כְּמוֹכֹן בְּגָדִים אֵלֶּה הָיוּ שְׂאוּלִים, כִּי גַם הַעֲשִׁירֹת
שֶׁהָיוּ לָהֶן בְּגָדִים מִפְּאָרִים, גַּם הֵן לֹא בָאוּ בְּבִגְדֵיהֶן, אֲלָא
שֶׁאֵלֹו בְּגָדִים מִבְּנוֹת אַחֲרוֹת, תִּקְנָהן זֶה – שֶׁאֵין אַחַת לֹא תִלְבַּשׁ
אֶת בְּגָדֶיהָ הָאִישִׁיִּים, נוֹעֲדָה כְּדֵי שֶׁלֹא לִבְנֵשׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ
– לֵאבֹא שָׁלָה אֵין דִּי מִמּוֹן כְּדֵי לְהַלְבִּישָׁה בְּבִגְדֵי תַּפְאֶרֶת,
צָחִים וּמִבְרִיקִים. אֲדָּ מִכֵּיִן שֶׁבְּגָדִים אֵלֶּה הָיוּ שְׂאוּלִים, נֶשְׁנוּ
חֲשֵׁשׁ שֶׁמָּא חֶלֶק מִהַבְּנוֹת אֵינָן טְהוֹרוֹת, וְהֵן טָמְאוּ גַם אֶת
בְּגְדֵיהֶן, עַל־כֵּן בְּמִקּוֹם לְבָרֶר – בְּגִדָה שֶׁל מִי מִהֶן טְהוֹר, קָבְעוּ
תִּקְנָה כָּלִילִית וְאָמְרוּ: כָּל הַבָּגָדִים טְעוֹנִים טְבִילָה
לִמְנֵי שֶׁמִּלְבִּישֵׁם אוֹתָם, כִּי רִקּוֹד קְדוּשָׁה זֶה צָרִיד לְהַעֲשׂוֹת
בְּשִׂיא הַטְּהָרָה וְהַהֲכָנוֹת הַנִּפְשִׁיּוֹת הַזֹּכוֹת, בְּעוֹד שֶׁטְמֵאָה
יוֹצֵרֶת אֲטִימוֹת שֶׁבָּאָה לִידֵי בְטוּי בְּאֶפְנִים רַבִּים, וְכִשְׁהִידִין
הוּא עַל בְּנֵית בֵּית מִשְׁתֵּף, יוֹדְעִים כָּל הַמְּטָפְלִים ב"שְׁלוֹם
בֵּית" לִסְפֹּר כְּמָה כְּאֲבִילֵב הַדְּדִיִּים נִזְקָפִים לְחוּבָתָהּ שֶׁל
הָאֲטִימוֹת, לָכוֹ דוֹקָא כָּאֵן חֲשׁוֹב בְּיוֹתֵר לְהַדְגִּישׁ אֶת הַטְּהָרָה
וּלְהַתְחַבֵּר אֲלֶיהָ. בְּרָמָה הָרוֹחֶנִית שֶׁל מַחֲלוֹ זֶה, הוּא מִקְבִּיל
בְּמִדָּה כְּלָשְׁהִי לְעִבּוּדֵת ה' שֶׁבְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, לָכוֹ חֲלִילָה
לְעֲשׂוֹתוֹ בְּטָמְאָה וּבְבִגְדִים שֶׁאֵינָם הוֹלָמִים אֶת אִפִּי עִבּוּדֵת
ה' קְדוּשָׁה זֶה. וּבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם יוֹצְאוֹת לְמִקּוֹם שָׁקֵט, בְּבִגְדִים
לְבָנִים וְטְהוּרִים אֵלֶּה, וְחוּלוֹת =מַחֲלוּלוֹת וְרוֹקּוֹדוֹת בְּמַחֲלוֹ
בְּבִרְמִים, שֶׁהוּא מְקוֹם צָנוּעַ וְשָׁקֵט. דוֹקָא בְּכִרְמֵי עֲנָבִים
בְּחָרו חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל לְהוֹרוֹת לְבִנְיָתָהֶם לְרִקָּד, כְּדֵי לְהַמְחִישׁ
בְּכָד, וּלְלַמֵּד אוֹתוֹ לֵישֵׁם אֶת הַפְּסוּק: "אֲשַׁתְּךָ כִּנְפֶּן פָּרִיָּה
בִּירְבָּתֶי בֵּיתְךָ" (וַחֲזִילִים כִּכְחֹנ). עוֹד מַעֲלוֹת רְבוֹת נֶאֱמָרוּ עַל הַכֶּפֶן
וְעַל פְּרִיו, שֶׁכְּאֲשֶׁר מִשְׁכִּילִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּיוּן בְּאֶפֶן מִבְּקָר
וְנִכּוֹן, הָרִי שֶׁהוּא "מִשְׁמַח אֲלֵקִים וְאֲנָשִׁים" (שׁוּפְטִים ט"ו). כִּדְ

משנה. אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים
לְיִשְׂרָאֵל כִּט"ו בַּאֲבָב וְכִיּוֹם־הַחֲפּוּרִים, בַּהֲמִשָּׁה תִּבְאָר הַגִּמְרָא
סבּוּת אַחַדוֹת מִדּוּעַ הֵם הָיוּ יָמִים טוֹבִים, וּבַעֲקָר בְּגִלּוֹל שֶׁהוּא
הָיָה זָמַן לְמִצִּיאַת שְׂדוּכִים הַגּוֹנִים, כְּדִי לִבְנוֹת בָּתִּים לָשֵׁם־
שְׁמֵי. כִּיּוֹן שֶׁהֵם הָיוּ יָמִים־טוֹבִים, עַל־כֵּן הֵם נִקְבְּעוּ בְּמִסְרַת
כִּנְיָמִים שֶׁבָּהֶם יֵשׁ לְהַדְגִּישׁ בְּאַיִן הַבְּנוֹת אֶת תַּפְקִידוֹ הַנִּעְלָה -
עַקְרַת־בֵּית אֲשֶׁר תִּשְׁכִּיל לִבְנוֹת אֶת בֵּיתָה כִּשְׁהוּא מִשְׁתַּת עַל
אֲדָנֶי־הַתּוֹרָה וְיִרְאַתָּה'. תַּפְקִידָה שֶׁל בֵּת יִשְׂרָאֵל - כָּל כְּבוֹדָה
בְּתִמְלֶךְ פְּנִימָה, הוּא תַּפְקִיד כְּבֹד וְאַחֲרָאִי, תַּפְקִיד מִתְמַשֵּׁף
וְקוֹשֶׁה, שְׂאִין בּוֹ הַפְּסָקָה וּמִנּוּחָה. לָכוֹ, לֵאלּוֹ הַחֲדָרַת מִטָּרָה
נִעְלָה זֶה לָלֵב, וְלַחֲזֹר פַּעַם אַחֵר פַּעַם עַל הַמַּעֲלָה שֶׁל תַּפְקִיד
זֶה, וְעַל הַתּוֹצְאוֹת הַנִּפְלְאוֹת שֶׁרַק הַמִּתְמַמֶּדָה בְּמִשְׁמִיתָהּ
עֲתִידָה לִזְכּוֹת, לֵאלּוֹ כָּל זֹאת, לֹא נָתַן הַטִּיל עַל הַבֵּת
הַצְעִירָה, פְּתָאם בְּיוֹם נִשְׁוֹאֶיהָ אֶת כָּל הַתַּפְקִיד בְּמִלּוּאוֹ, כִּי
הִיא לֹא תַעֲמֹד בּוֹ, לָכוֹ דּוֹקָא בְּיָמִים נִכְבָּדִים וְנִעְלִים, שֶׁבָּהֶם
הַשְׁמַחָה הִיא רוּחִנִּית לְגִמְרִי, מִצְאוֹ אֶת הַחֲדָרִמְנוּת לְאַסּוֹף אֶת
בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַצְנוּעוֹת וְהַכְּשֻׁרוֹת, לְהַלְבִּישׁוֹן בְּתִלְבֻּשֵׁת
אַחִידָה, לְהוֹצִיא אוֹתוֹן לְמָקוֹם שְׁקֵט וְצִנוּעַ מִחוּץ לְהַמּוֹלֵת
הָעִיר, אֲדָּ לֹא הִרְחַק מִחוּץ לָעִיר, כִּי אֲסוּר תַּחוּם שֶׁבֵּת נוֹהֵג
בְּיוֹם־הַחֲפּוּרִים, לְהַרְקִיד אוֹתוֹן שֵׁם בְּמִחוּל הַמּוֹנִי וְעַמְמִי,
שֶׁבּוֹ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מִלְּמִדּוֹת הַמִּבְגְּרוֹת אֶת הַצְעִירוֹת מִהוּ,
עַל מֵה לָשִׁים אֶת הַדְּגֵשׁ לְקִרְאָת הַנְּשׂוּאִין. כֹּאֲשֶׁר הַבְּנוֹת
עוֹשׂוֹת זֹאת בֵּינוּ לְבִין עֲצָמָן, תּוֹךְ כְּדִי שִׁירָה וְרִקּוּד, כִּשְׁאִוִּירָה
קְדוּשָׁה אוֹפֶפֶת, יֵשׁ בְּכֹךְ מִשׁוֹם הַקִּנְיָת אִוִּירָה טְבַעִית
לְמַשְׁימוֹת קִשּׁוֹת, הִרְבֵּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר אֵלּוֹ דָּבָר זֶה יְבֹא
כְּהוֹרָאָה וְהִנְחִיָּה. הָאִוִּירָה הַחֲדָדִית שֶׁל כָּל בֵּת צְעִירָה
הַמְגִיעָה שָׁמָּה וּמוֹצֵאֵת עֲצָמָה מְקַפֵּת בְּבִנוֹת גִּילָה, הַשּׁוֹאֲפוֹת
בְּכָל לְבֹן הַטְּהוֹר לְבֵית שֶׁל תּוֹרָה וְיִרְאַת־שְׁמִים, כָּל אַחַת
תִּשְׁחָף בְּאֶפֶן טְבַעִי לְתוֹךְ אִוִּירָה קְדוּשָׁה זֶה, וְתִתְּאִים אֶת
רְצוֹנוֹתֶיהָ אֶל הַכָּלֵל, אֶל הַמַּחֲנֻכוֹת, אֶל הַמַּדְרִיכוֹת, אֶל
הָאִמּוֹת, אֶל הַחֲכָמוֹת וְאֶל הַבְּעִלוֹת הַנְּסִיוֹן, דָּבָר שְׂפָיִים
מְכֻנָּים "דִּינָאמִיקָה בְּקוֹצֵתִית". בְּנוֹשָׂא הַשִּׁירָה שֶׁהוֹסֵב־בָּיָם
מִשְׁבָּחִים בָּהּ אֶת הַכָּלָה הַתִּבְאָר שֶׁמְקוּרוֹ הוּא בְּעֵמֶק כַּחוֹת
הַנֶּפֶשׁ, שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּקֵשׁ לִישֹׁר קוֹ עִם אֲנָשֵׁי סִבִּיבָתוֹ, וּמִבְּקֵשׁ

ומה הן אומרות: בחור, שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך, אל תתן עיניך בנוי,

על מנהג מערפל. כדי להגיע לאמתת הענין, מה היה "יום טוב" של יום-הכפורים? השמחה היתה משום מחילת עוונות, כמו "יום-טוב" שעשו לכהן הגדול במוצאי יום כפור, כשיצא בשלום מבית קדש הקדשים (וימא ע"א), דהינו: שמחו בטהרה כשהרגישו בכפרתם בעבודת יום-הכפורים. בשמחה זו השכילו להשתמש כדי לשדך שדוכים לשם שמנים, כי קדשת השדוכים וקדשת יום-הכפורים היתה שנה אצל קדמונינו, כה גדולה היתה קדשת הבית. גם כיום אצל בני אדם איכותיים, הרצינות שבה הם נגשים לבנות את ביתם היא מעין "ימים נוראים", המלאים בקדשה ובהוד. את השמחה ידעו חכמינו לנצל כדי למצא שדוך הגון, מתאים ולשם-שמנים. כמה גדולה טהרת הלב. הם השכילו להשתמש בקדשת יום-הכפורים כמנוף, לחפש אשה מבלי שיתערבו להם נגיעות אישיות ופניות שלא לשם שמנים, דבר שבמרוצת השנה יותר קשה לעשות, כי צריך להיות ברמה רוחנית מאוד גבוהה כדי שמעמד חברתי, עשר ויפי חיצוני לא יסנוורו את העינים מלמצא את השדוך המתאים, ואלו בהשראת יום-הכפורים קל יותר להתנתק ממחשבות חיצוניות אלה. לכן אין איפוא, יום יותר מתאים לזאת מאשר יום הכפורים. רק אז יכול האדם לרומם עצמו מעל החמריות, ולהביט אל עתידו בעינים רוחניות (ומ"מ ד

180: "דרגת הראשונים").

אל תתפתה אחר מראה העינים

ומה הן אומרות בימים קדושים אלה בזמן הרקוד והשיירה? הן היו מתכוננות לנשיאות, ונעשו זאת בשיירה שהיו שרות בינו לבין עצמן. על-ידי התרגשות השיירה ושיפית-הלב בגוון הן שטחו את המעלות של קדשת הבית היהודי שתזכנה להקים, וזה היה נסח השיירה שלהן: **בחור, שא -הרם נא עיניך** כדי להסתכל על העולם במבט יותר מרוקם ונעלה, ועל-ידי כך תבין **וראה מה אתה בורר לך**, אם במשך כל השנה עלול אתה לטעות ולהחשיב את ערכי העולם הזה, ביום-הכפורים גדולים יותר הסכויים שלא תטעה, לכן **אל תתן עיניך בנוי**, לא מפני שאינו חשוב, והרי אמרו חז"ל: "אין אשה אלא לילפי" (כתובות נ"ב). בפרט כאשר מתחבר יפי זה עם יראת-שמים, מבאר בהמשך, שעל-כך משבח הפסוק: "אשה יראת-ה' היא תתהלל" (משלי לא/ל). נדאי שיש לנו מעלות נכבדות, אבל איזו לו נאבוי לגורלו של הרוצה להתחתן, ומחפש אד ורק תכונות רדודות של הבעה חיצונית. זאת מציינות הבנות זו לזו ומשונות לעצמן, שחלילה להן להתפתות ולהסכים להצעת שדוכין של הרוצה

צריך להיות גם בית יהודי מנהל בשמחה אמתית, על מבועי התורה וברכי מסרת של האבות הקדושים ורק כך הוא יביא את הדרים בו להיות משמחי אלקים ואנשים, כמו הפרי המבדך של הגפן. כמוכן שונה זמורת הגפן משאר ענפי העצים, שהיא רכה, גמישה, ונתונה לשנויים, כך צריך להתנהל הבית, רך וגמיש ונתון ללא הרף לשפירים ולערכונים חיוניים. כמוכן אין הגפן מקבלת הרקבה, ובית יהודי צריך להשאר בטהרתו, מבלי שירכבו בו זרמים או שנויים (תנחומא ושלח). ביום הכפורים הכרם עדין מלא בעלים, אבל ענבים כבר אין בו, לכן אין כל חשש שרקוד הבנות יעשה נזק לפרי. עוד סבות לבחירת הכרמים, כמקום מתאים לכך, מבארות בהמשך. בכך למדו בנות ישראל הכשרות והצנועות, את מסרתן האמתית, שתביא להן גם ספוק בעולם הזה, וגם תזכה אותן בחיי עולם הבא. זו היתה מסרת הרקוד של בנות ישראל השואפות לבנות את ביתן על טהרת הקדש, ורוצות להנשא אד ורק לאדם אחד, ואתו לחיות את כל חייהן (וביחוד). וכן שאר מעלות ועקרונות שצריכים בני הזוג לשמע בטרם יחלו לבנות את ביתם, צריך תמיד למצא הזדמנות שהדברים יפלו על אזן קשבת, וכשרואים שבעקבות גבוש של ט"ו באב ויום-הכפורים, אכן נבנים עוד ועוד בתים לתפארת, נדאי שצריך להמשיך לעודד אותה חיונית זו, ולהצטרף ביותר על שבעקבות חרבו בית-המקדש התבטלה מצוה זו, והתרוקנה מכל תכון קדוש שהיה בה.

קדשת הבית קדשת העבודה בבית-המקדש

נושא זה למד הרב א. א. דסלר זצ"ל וכה דבריו:

אנו עומדים ותמהים:

ב י ו ס
ל ש ד ד
ו ל ח ו ל
עיני הבדלח של חז"ל ראו תמונת עולם אחרת ממה שרואים אנו! חכמי התורה מבינים את העולם בצורתו האמתית. מחולות אלה מנויים בין הדברים הקדושים שבטלו מאז חרבו בית-המקדש, יחד עם העליה לרגל, הקרבת קרבנות וכדומה. על הפסוק: "בתולתיך נוגות, והיא מר לה" (איכה א/ד), מבאר בתרגום: קינה זו היא על בטול מנהגים קדושים בעם-ישראל, שהאחד מהם הוא הפסקת מחול הבנות הצנועות והכשרות בזמן חרבו בית-המקדש. לכן שומה עלינו ללמד נושא זה בעינים פקוחות, כמו שלומדים תורה, ולא כפי שמתבוננים במעשה או שומעים

תן עיניך במשפחה, "שקר החן והכל היפי, אשה יראת ה' היא תתהלל", ואומר:

אלא תתפתל ותשתנה בהתאם להלכיה הרוח שבכל דור ודור ובכל מקום ומקום. כאשר הדרך עמומה ומערפלת, אין אמונה צרופה בכורה ההתנדף של נשואים לשם-שמים, ואין את ההדרכה הבאה דרך "משקפיהם" של חכמי התורה, שרק הן רואות נכון, כיצד יכולים הורים אלה להציע את בניהם אחריהם באיזושהי דרך, שהם עצמם מהססים בה.

אשה יראת ה' היא תתהלל

מי שאינו מתייחס אל הנשואין בהרדת קדש, אלא בהרפתקאה שהוא מוכן לנסות אותה, לחוות חיי נשואין ולנסות לראות כיצד נראה על של בית ומשפחה, או כדי לברח מהמסגרת בה הוא נתון עד כה, או כל סבה חיצונית שדופה וחמרנית, דרכו אינה יכולה להיות "לדור דורים", שהרי הוא אינו צועד בדרך בבושה מדור דור, אלא מדדה בדרך אישית, שלבו מלא תקנה ואשליה שדרך זו יפה, מבטיחה ומושכת. גם ילדיו עתידים לעשות בדיוק כמותו, ולחפש לעצמם דרך שתהיה יפה על-פי משגיחם של בני הדור הבא, והיפה שיהיה בעוד דור, יש לו כבר חקים אחרים לגמרי. כדי להבין את אבדן הדרך אין צורך להגיע אל הדור השלישי, ולא להמתין לדור הקמשך כדי לראות את סוף הדרך, אלא די בהתבוננות בלתי משחדת בראשיתו של בלבול זה, ולראות את הבחורים הנושאים את העינים לממון, ליפי ולשאר הדברים שהבנות הצדיקות דחו על הסף, כדי להביא את המתבונן באבדן דרך זו, ליאוש ולתחושה של יגיעה לריק המכרסמת את הלב. את כל זה קפלה שירת הבנות הצנועות והישרות, המבקשות לבנות לעצמן בית אמין ויציב. עליכן זעקה פרצה מלבן הטהור: בחור, כיצד מביט אתה ביפי והרי מחול אחיד גונים שלנו, ביום קדוש זה, והמלים האמתיות שאנו שרות בשעת הרקוד, אינן מבטאות אלא אד נרק את האמת הברורה ואת החכמה האמתית - "שקר חן והכל היפי, אשה יראת ה' היא תתהלל" (משלי לא/ו). יראת ה' היא המעלה היחידה שיש להלל בה את האשה! בעוד שכל שאר המעלות אינן נחשבות אלא כתוספת, שאם יש במשדכת את המעלה העקרית של יראת-שמים, יש ערך לכל שאר המעלות, אך אם יש בה רק את המעלות הצדדיות הללו של יפי חיצוני ואבא עשיר, עליה נאמר: "זם זקב באף חזיר - אשה יפה וסרת טעם" (משלי יא/כב). כי יפי זה יהיה לה לרועץ, וללא יראת-שמים, היא לא תשכיל לרסן את היצרים שהיפי משלהב. וכן לשנו פסוק נוסף שאומר ומביע שלא החיצוניות היא העקר, שהרי אותה מקבלים כנתון טבעי וכאפי בסיסי, ללא עבודה וללא

להתחתן על-פי עקרונות אלה, ולבנות את ביתו על אדנים רעועים של חסר יציבות שמביע חן החיצוני, לא יאריך היום שהכל יגלו את הבית הרוס ואין לאלידם להושיע. כי הרבה לפני שחן הנעורים יפנה את מקומו לקמטי זקנה, כבר תתפנה האהבה מלב המחפשים נוי חיצוני.

משפחה - עבר, הנה ועתיד

הבנות ממשיכות לדרך נכון את סלם הערכים שמציב לעצמו הרוצה לבוא בברית נשואין, ואומרות: תן עיניך במשפחה, גם במשפחה המיחסת שלי וגם המשפחה המיחסת שלך, ועל-פי העקרונות של ההורים שלנו, נמשיך גם אנו לבנות את דורות ההמשך, ללא סטיה וללא עצירה, ואז גם ילדינו אחרינו בבא העת שירצו לבנות את ביתם, הם יוכלו להציע את ביתם המיחס. בנותינו תמשכנה בכל לבן באותה שירה בכרמים, ובגינו שניבאו שמה, וטו און ולב לאותה המית קדש העולה משירה טהורה כזו. שהרי זה תפקידנו - לבנות תשתית בריאה לילדנו, והם יקנו זאת לילדיהם - עד סוף כל הדורות. ללא בנית בית על ערכי התורה הרוחניים והמחלטים, אין ההורים יכולים להיות בטוחים שבניהם ימשיכו את דרכם, ואינם יודעים אם דרכם עתידה להמשיך, ואינם יכולים לראות כל תקנה בקצה הרחוק של מסלול החיים. אכל כאשר ההורים סוללים את דרכם המצקת והאיתנה תוך ידיעה ברורה אנה פניהם מעדות, ואת זאת הם מקרינים בביתם, יכולים הם להבטיח זה לזה שדרכם אכן מצקת ואיתנה, מפני שהמטרה הסופית בהירה בעיניהם, והדרך אותה הראו להם הוריהם ברורה להם, הם עצמם צועדים בה, והם ממשיכים להציע בה את ילדיהם, מתוך בטחון גמור שגם בנים אלה יראו זאת לילדיהם - לדור דורים, כאשר מסע הדורות כלו ימשיך בדרך סלולה ובבושה זו, עד הדור האחרון, זוהי הברכה: שחז"ל הגדירו אותה: "ותקנתך לדור דורים" (ברכות יא/א). הצעירים שנפגשים בקדשה ובטהרה ביום הכפורים ובט"ו באב, בעצם רצונם הטהור הם מביעים שגם הם בעצמם מהווים את המשכם של הוריהם, עליכן את מה שאנו מצפים מהבנים שלנו, צפו מאתנו הורינו. אפשר לצעד בקזו דרך ארצה ורווית הוד קדומים, רק אם היא באמת מובילה להיכן שרצו בני הדורות הראשונים להוביל את בניהם, ולא כאשר היא אבדן דרך אישית ומתפתלת, אז אין היא דרך האבות, גם אם ינסו לגנו אותה במעט חלקיקי מסרת, ולפזר לכל רחבה מוטיבים שדופים וחלקיים של ספורי מקרא, היא אינה אמונה להוביל למטרה כלשהי,

לאינה ורלינה צנות ליון.
דמשמע שיואלת וחולות: צמלך
שלמה. צמלך שהשלוס שלו:
למו. כנסת ישראל. מתן
תורה. שנתנו לוחות אחרונות
ציה"כ: צנין צית המקדש.
שנתחנך ציה"כ כדליתא צמ"ק:

"תנו לה מפרי ידיה, ויהללוה בשערים מעשיה", וכן הוא אומר: "צאינה וראינה
בנות ציון במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת
לבו". "ביום חתנתו" – זו מתן תורה, "וביום שמחת לבו" – זה בגין בית המקדש
שיבנה במהרה בימינו אמן, פיסקא, שבהם בנות ישראל יוצאות וכו'.

כ"יום חתנתו" – קשר נאמנות נצח בין הקב"ה ובין בני
ישראל (רש"י).

דירי-הבית - כהני-המקדש

ומה שנאמר: "ביום שמחת לבו", זה המקום שבו המשיכה
השכינה להשפיע ולהתגלות, כפי שהיה בעבר בגלוי כבודו
בהר סיני. תחלה באהל-מועד ואחר כך היה זה בגין בית
המקדש, שחנכתו גם כן היתה ביום-הכפורים, וגם אחר
שנחרב, עדיו קים בשמים אותו בית-המקדש, ואחר שהקב"ה
מחזיר שכינתו לציון (תפילת העמידה). תשוב "שמחת לבו",
כשנזכה שיבנה בית-המקדש השלישי במהרה בימינו, אמן,
ואז נזכה שתתקיים בנו הנבואה: "ומשוש חתן על כלה, ישיש
עליך אלקיך" (ושעיהו סב/ח). הרי שנשואין דומים לבגית בית
המקדש. ההתייחסות הרצינית של הכהן-הגדול וחרד-המקדש
של שאר הכהנים המשרתים בבית-המקדש צריכה להיות
דגמא להתייחסות של "הכהנים הגדולים", דהיינו: שני בני
הזוג ב"בית-המקדש" הפרטי שהם בונים לעצמם. אכן בית
ומשפחה משולים לבית-המקדש, אלא שבית-המקדש אשר
בירושלים שיך לכל האמה, אבל לכל אחד ואחד ישנו גם
בית-מקדש פרטי, כפי שנאמר בתורה: "ועשו לי מקדש
ושכנתי בתוכם" (שמות כח/ח), דיקו המקרשים: לא נאמר:
"בתוכו" = בתוך בית-המקדש, אלא "בתוכם" = בתוך כל בית
ובית בישראל (וראה ראשית חכמה אחבה ר'). כל משפחה ומשפחה
היא חלק מהבנין הגדול של עם בריא בנפשו, וכל בית ובית
הוא נדבך בבית-המקדש הגדול והכללי. אכן אמרו חז"ל:
"איש ואשה שזכו – שכינה ביניהם" (סוטה יז/א). את כל זה
יודע כל אחד ואחד ביום-הכפורים באפן יותר אמתי ויותר
מוחשי מאשר בשאר ימות השנה, אחר שיהיה בטלה על
אודות אפשרויות ההנאה הפרושות בפני בעלי-הממון. לכן
לא יכול להיות יום מתאים יותר לחפש ולמצא שדוכים
לשם-שמים, מאשר יום-הכפורים, שבו מתקלפים כל
השכבות של הברק החיצוני והמשקר.

תלבשת אחידה מארגנת ומתכננת

פסקא-קטע נוסף מהמשנה שנאמר בה: בט"ו באב וביום-
הכפורים היו הימים הטובים ביותר, שבהם היו בנות
ירושלים יוצאות בבגדים לבנים שאולים. כאן מתארת
המשנה את שעשו בנות ירושלים, אך מנהג קדוש היה גם

השקעה אישית, לכן אלה אינן יכולות להיות מעלות
אמתיות, ואינן דבר קבוע שאפשר להשתית עליו בית יציב
שיתן משענת לגרים בו. אלא את כל הדגש יש לשם אך ורק
על הפעילות, ההשקעה ופרות המעשים הטובים, כי רק הם
בונים את המשג "עקרת בית", ורק הוא העקרון שאלי
שואפים המבקשים לבנות לעצמם בית של תורה ויראת-
שמים, ככתוב: "תנו לה מפרי ידיה, ויהללוה בשערים
מעשיה" (משלי לא/לא). הרי שאין להלל ולשבח אלא אך ורק
מעלות עקרוניות, שעליהן אפשר להשתית בית של שלום,
של הכנה, של אהבה, ושל סיעתא דשמיא.

בית - בית-מקדש

וכמו כן משבח הפסוק את הבית הבנוי על אדני התורה, על-
ידי שהוא = המקרא ממשיך את קבלת התורה לנשואין,
ואומר: "צאינה וראינה בנות ציון", מכאן רואים אנו
ש"בנות ציון" – בנות ירושלים יוצאות מעירן, נפגשות
בכרמים, ויוצאות שם במחולות – זו עם זו (רש"י). מתבוננות
הן במעלות של הימים הקדושים האלה, ומתוכם רואות
נכון את מחסורן האמתי, ומבקשות סיעתא דשמיא
מהקב"ה, שבספר שיר-השירים, הוא נקרא במשל: "במלך
שלמה", שהוא הקב"ה – המלך שהשלום שלו. מה תבקשנה?
שגם אתן תזכנה "בעטרה" [=כתר] שעטרה לו אמו", כנוי
לכנסת-ישראל שמקבלת את השפעת הקב"ה ומעבירה שפע
זה לבני-ישראל – בניו של הקב"ה (רש"י ע"פ ברכות לח/ב). אמנם
לעזרה משמים זקוקים אנו תמיד, אבל בנות-ציון היוצאות
במחול בכרמים, מבקשות עזרה זו באפן מיחד כדי לבנות
את ביתן, וזאת רמזו בהמשך שירתן: "ביום חתנתו, וביום
שמחת לבו" (שח"ש ג/א). הקורא השטחי יטעה לחשב שהכנה
לנשואיו של שלמה המלך, אלא שאין הדבר כן, כי אמנם
נשואיו היו בהחלט שמחה בשבילו, אבל לא את החתנה
הפרטית של המלך מדגיש המקרא הנצחי, אלא באור
הפסוק הוא כפי שדרשו חז"ל: כל "המלך שלמה" אשר בשיר-
השירים הוא כנוי לקב"ה – המלך שהשלום שלו (והשיר גא-
יא). מתי נוצר הקשר שבין הקב"ה לבין עם-ישראל? הקשר
הראשון היה "ביום חתנתו", זה מתן תורה, והרי ביום-
הכפורים נתנו לנו לוחות הברית בפעם השניה – לוחות אלה
הם הברית שבין הקב"ה ובין בני-ישראל. ברית זו נחשבת

תנו רבנן: בת מלך שואלת מבת כהן גדול, בת כהן גדול שואלת מבת סגן, בת סגן שואלת מבת מלחמה, בת מלחמה שואלת מבת כהן הדיוט, וכל ישראל שואלין זה מזה, כדי שלא לבגש את מי שאין לו, פסיקא. כל הכלים טעונין טבילה. אמר רבי אלעזר: אפלו מקפלין ומנחים בקופסא.

סגן. הממונה תחת כהן גדול לשמש תחתיו אם חירע צו פסול: משוח מלחמה. הוא הכהן שמכריז ואומר מי האיש הירא ורך הלבב: אפילו מקופלים ומונחין בקופסא. כלומר: בארגו לריכוך טבילה שלא לבייש את הטמאה:

גדול, ויוצא עם החילים למלחמה. **בת משוח-מלחמה שואלת מבת כהן הדיוט** = פשוט, וכל ישראל שואלים זה מזה - כל איש לצדד בתו, וכל אחד ואחד שהכיר את מקומו, לקח ממנו שנקמצא בדרךנה נמוכה יותר. הגמרא שואלת: מדוע עשו כן, ולא לבשו את בגדיהן שלהן? השאלה לא נסובה, מדוע ירדה כל אחד בדרךנה, וגם על-כך לא ענתה כאן הגמרא, כי זה נושא שיתבאר בהמשך. כאן השאלה היא עקרונית, מדוע צריכות היו לשאל זו מזו? והשיבו: **כדי שלא לבגש את מי שאין לה**. בתלבשת אחידה זו, לא תחשב בת העשירים שעליה להביא בגדי משי עם רקמת זהב, כי בין כך ובין כך יחליפו לה, אלא די יהיה לה בגד לבן, עממי, נקי ומסדר. בגד פשוט כזה יכולה גם בת עניים להתאמץ ולהביא. כך הגיעו כל הבנות בתלבשת אחידה, לבנה, עממית, נקיה ומסודרת. אחת מהן לא חשה מבישת ומשפלת בבגדים פחות נכבדים מחברותיה. תחושת האחווה הנפלאה הזו של כל-כך הרבה בנות עם מסורה משותפת, נסכה בכלן הרגשה של בטחון עצמי בריא והקרנת עצמה נפשית נכונה. מעתה יכולה היא להצהיר בכל הלב את פנוניתה הישורה, לבנות בית נאמן, ולהביע בקול את תכניתיה הנחרצות למצא בן-זוג מתאים שישתף פעולה מברכת למען מסורה נשגבה זו.

בתקנה כללית אין יוצאים מהכלל

פסיקא. במקום לברר איזה בגדים טהורים ואיזה אינם טהורים, עשו תקנה כללית, וקבעו כי **כל הכלים = הבגדים טעונים טבילה**, בפרט שיש חשש שבנות עס-הארץ, שאביהן לא למד אותן הלכות טמאה וטהרה, תחשבנה על בגד טמא שהוא טהור, מפאת שאינן יודעות את פרטי ההלכות. לכן לא די יהיה לשאל איזה בגד טמא ואיזה טהור, אלא יצטרכו גם לערף מבין כל אחת ואחת, או ללמד אותן הלכות טמאה וטהרה, והוא דבר שאין עתה זמנו. על-כן נעשתה תקנה כללית: בהחלפת בגדים המונית זו, כלן צריכות לטבול את הבגדים. **אמר רבי אלעזר: אפלו בגדים שלא השתמשו בהם במשך כל השנה, אלא הם מקפלים מאז מחולות השנה שעברה ומנחים בקופסא, ואז הרי טבלו אותם, גם בגדים חדשים אלה צריכים לטבול, למרות שהם נדאי לא טמאים, כי אם בתקנה כללית מתחילים להיות יוצאים מהכלל, אין לדבר סוף, האחת**

בשאר ערי ישראל וראה רד"ק שופטים כא/ט, שמנהג קדוש זה היה גם בשילוחו. יתכן שמנהג זה היה גם-כן בכל עיר ועיר, ובכל מקום ומקום היו הבנות הצנועות נאספות בחבורה מאורגנת, יוצאות למקום צנוע ושקט ועורכות את אותו טקס ההקדשה המונית למסורה הנשגבה של בית נאמן בישראל, ומסירת לפיד האידאליזם של בית יהודי, מהמבגרות לצעירות יותר. אבל יתכן שהדבר היה רק בירושלים, או בשעה שבית המקדש היה בשילה, היה גם שם מנהג קדוש זה, וזה ששלמה חזר פעמים אחדות ואמר "בנות ירושלים", כוננת לבנות העיר שבית המקדש נמצא בה, כלומר: "בנות עיר המשכן והמקדש". יתכן שבמקום בו אין מרכז רוחני קדוש, יכולה להתערער המסורה הקדושה של המחול, כי מחול הוא יציאה ברקוד גלגל, סביב נקדה מרכזית עקרונית, שפדאי לרקוד למענה, כאשר יש גם את בת הכהן הגדול ואת שאר הבנות של צדיקי הדור, יש נקדה מרכזית חיובית וקדושה של מרכז החיים, שראוי לכל הבנות לרקוד סביב נקדה זו, אך בשאר הערים, אולי לא המליצו לעשות כן, כי רקוד קדוש יכול לאבד את את קדושתו. **תנו רבנן:** למרות שהבנות לא יצאו בבגדים שלהן, אך אין זאת אומרת שהיה שם חסר סדר, וכל אחת סחבה מערמת הבגדים את שנקרה ראשון לידיה. לא כך היה שם, שהרי אמרו חז"ל: "איזהו חכם? - המכיר את מקומו" (אבות ור, סנהדרין לזא). גם בסעדת המלכות המכבדת שערך אחשורוש היה סדר של מעמדות, ואת מקומות הישיבה ארגנו שם, שכל סוג של מעמד נכבד קבל צורה אחרת של כבוד, כל שרי-הצבא ישבו על כסאות עם רגלי-כסף, כל שרי-המדינה ישבו על מטות עם רגלי-זהב וכן הלאה, והוא דבר שנקבנו לעשותו (ומגילה יבא, ובספרנו שב"ח שם ע"פ "מלכות דארעא כעין מלכות דרקיעא"). השאלת הבגדים היתה בסדר מארגן = הירארכיה, על-כן לא היתה כל אחת ואחת לזקחת ממה שהודפנו לה, אלא באפן מתקן ומסדר היתה כל אחת לזקחת את הבגד ממנו שנקמצא בדרךנה אחת פחותה ממנה, אך לא ירדו בשתיים או בשלש דרגות, ובנדאי שלא קפצו דרגות כלפי מעלה. כגון: **בת-מלך היתה שואלת מבת כהן גדול, בת כהן גדול היתה שואלת מבת-סגן, הקשמש ככהן גדול בשעה שהכהן הגדול הקבוע אינו יכול לשדר. בת-סגן שואלת מבת משוח-מלחמה**, שגם הוא נחשב במקצת ככהן

פיסקא. ובנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים. תנא: מי שאין לו אשה נפנה לשם.

על הקב"ה. כה גדולה היתה הצניעות, וכה פשוטות ובריות היו הדרישות ההדדיות שבין בניהם. לא יכול היה להיות שהאחד או האחר לאמרו שהם מענינים לבקר גם בשנה הבאה או בהזדמנות אחרת, או במעגל רוקדות אחר, שמא אולי שונה שם המבחר. כל אחד וכל אחת הלכו לשם על מנת לחזר עם שדוד לשם שמם, וכדי לקחת משם את מה שהקב"ה הועיד להם מתוך הנמצאים והנמצאות שם, שהרי את המתאימה להם לא שלח הקב"ה לרקד במעגל אחר. כל אחד וכל אחת הלכו לשם בידעה ברורה שבשנה הבאה כבר לא יצטרכו ללכת לשם. כך שמרה מסרת ישראל מדור לדור את החג הקדוש הזה, שחסד הרבה ענמת נפש של עבד נשואין. כלם זכו להנשא בגיל צעיר, ועל-ידי כך תוד תקופה קצרה יחסית אמור ביתם להפך למרכז שמחות וארועים חיוביים ונעימים, ועוד בהיות אבי המשפחה אדם צעיר ונמרץ, הוא אמור להיות מקור כבר בחתנים, בכלות ובנכדים רבים, כפי שברך אחד החכמים את תלמידו הצעיר: "שיתבלבל שלחנך בבנים ובני בנים" (מור"ק טו, ובספרנו שב"ח שם עמ' 1516). ביצד? אבי המשפחה החולף בדרך הנכונה, התחתן בגיל צעיר, כפי שאמרו חז"ל: "בן שמונה עשרה - לחפה" (אבות חכא). אמנם ממלך להנשא אפלו בגיל עוד יותר צעיר (קידושין כטב), וכאן יש לנו את המרשם הבטוח והבריא לך, לחנך את הילדים למשמעת ולהסתפקות במעט, ולהציג בפניהם את בן/בת הזוג, מתוך בטחון בה' שהוא ישלח את האיש הנכון, ומכאן כבר קצרה הדרך לברכה התמוהה: "שיתבלבל שלחנך", המבארת בקטע הבא.

אשרי המתחתן עם מי שחשק"ה חזון

כבר הובא לעיל בשם המהר"ל, שפיוס ברב הנשואין אין בני הזוג נפגשים עם אלה שהקב"ה הועיד אותם מראש למסרת בית משתף וטבעי (נתיב האמת למחר"ל א', בביאור נישואי חאיש מתעיר קושטא'). פיוס אין לנו את הרקודים הקדושים הללו המלוים באוירה כל כך רצינית ומלאת רצון פנה לחיות על פי רצון ה', ואין לנו את הכונת הנביאים ואת מאור פני ה' שהיה בזמן היות בית המקדש בנוי על תלו. אף על פי כן אין אנו פטורים מללמוד מה היה שם, שהרי את כל מה שאבד לנו בירושלים ובבית המקדש, נותר בנו בתורה הקדושה, שם לא היה כל חרפון, לא גלות ולא שעבוד. לכן צריכים אנו לדעת כי באשר מראש מחנכים בני הנער להתחייס לרקוד זה של הבנות כאל מעמד קדוש, וכל ההולכים לשם, אינם עושים זאת אלא מתוך מניעים טהורים לגמרי, לא רק שאין לחשש שמא אולי יבואו המבטיים לידי הרהורים

תאמר שאביה הוא זה שאחראי על טבילת הכלים, השניה תגיד שהיא בעצמה מורה להלכות טמאה וטהרה, לשלישית ישנם גדים שהיא טבלה עוד הבקר את כל הבגדים שהביאה איתה למפגש זה, ויצטרכו להושיב בית-דין של תלמידי חכמים לקבץ איזו טענה מתקבלת ואיזו אינה מתקבלת, בעוד שהרבה יותר קל, נח ופשוט לקחת את כל צרמת הבגדים ולטבל אותה. עלינו חלק ממנהג הרקודים היה לטהר את הבגדים. טעם נוסף, כי הטבילה מוסיפה קדשה על הקדשה, וטהרה על הטהרה, כיון שמחולות אלה היו מעמד נשגב, טהור וקדוש, כפי שכבר התבאר לעיל שרקוד זה לא היה כל-כך צממי כפי שהוא מצטייר בדמיון, אלא היה כלו קדש-קדשים ומקביל לעבודת ה' שבבית-המקדש, לכן לא יעלה על הדעת להשתמש שם בכלים שאינם טבולים במיוחד לשם כך, ובנדאי שלא עם כלים טמאים, אלא כמו שהכהנים היו צריכים להטהר בכניסתם לבית המקדש, ולרחץ את ידיהם ואת רגליהם, גם אם קדם לכן הם לא היו טמאים או מטנפים, כך צריכות גם הבנות לעשות כהקדמה לעבודת הקדש של המחולות.

דרכת הדורות הראשונים

פיסקא. ובנות ישראל יוצאות במארגן מהעיר, הולכות לרקד יחד וחולות = יוצאות במחולות בכרמים. במבאר לעיל, שהן עשו זאת מתוך התפרצות של שמחה, ובהעברת לפיד של אש אמונה נהדרת ושאפיות טהורות וכבירות. אבל כלל הוא בדינו, שכל דבר טוב ונכון, צריכה להיות לו בית אחיזה בפעל, שאפשר יהיה לנצל אותו באופן מעשי. על כן גם את העסקה הטהורה של הבנות חייבת להיות אפשרות לרתם לחיי-מעש במבצעים. אכן תנא: מי שאין לו אשה נפנה לשם. כי גם מבין הנשים לא נפנו לשם אלא הבנות שצריכות להנשא, וגם לעניות והיתומות שאין להן דואג, נמצאה להן הזדמנות פז זו של מציאת שדוד מתאים, שהקב"ה בכבודו ובעצמו ידאג להן ויביא אליהן את המתאים ביותר. מעולם לא הלך לשם מי שאינו מענין להשתדל - לא נער ולא נערה! איש לא הגיע שמה מעולם כי רצה סתם כך לראות! אף אחד לא צריך היה להגיע לשם בשנה הבאה שוב, כי בכונות טהורות לגמרי הלכו שמה בני ישראל ובנותיו, הצנועים והטהורים. לשם באו אד ורק לראות את המשדכת ולהתחתן. מדוע צריכים היו לבוא לשם? כדי לקיים את ההלכה שאמרו חז"ל: "אסור לאדם לשאת אשה עד שיראה אותה" (קידושין מאא). על-כן הסתפקו בראיה חטופה זו, ולהחליט להשאיר את תפקיד השדוכין

לשלימים, אלא ההפך הוא הנכון, ההולכים לשם מתוך בטחון בה' ומתוך תפלה זכה לבנות בית נאמן, אינם רוצים לראות מאומה, אלא אך ורק את מה שהקב"ה יזמן לראות. שהרי אין הנערים עושים זאת כמסורת מידי שנה בשנה, אלא כל אחד ואחד היה שם רק פעם אחת בחייו, וחזר משם מאשר. הוא ראה בשנה שעברה את אחיו ואת אחותו שעשו כן, וחזרו אף הם מאשרים, וכבר בנו בית לתפארת. הוא זה שעתידי לספר לילדיו שהוא זכה לבנות את הבית המפא"ר שהם זוכים לגור בתוכו בזכות המחולות הקדושים. כשפוגע גילם של בניו, הוא בעצמו מעודד אותם לשם על ה' מבטחם, ולדעת כי רק שם הם עתידים למצא את אשת החיל וראת ה', שהקב"ה בכבודו ובעצמו יהיה ה"שדכן". גם אמו תספר ספורים דומים, על עצמה, על אחיותיה, ועל הוריה. כלם יצאו לשם וחזרו מאשרות. בנים הגדלים בקצה בית, לא ירצו לאכזב את ההורים ואת המסורת, וירצו לישר קו עם ההסטוריה, ולהנשא בגיל כמה שיותר צעיר, עם ההזדמנות הראשונה שהקב"ה יתן. ממילא, בעזרת ה' כבר בגיל צעיר עתידים להיות לאבא זה ולדים. בנים ובנות הגדלים בבית זה מטים בראון את שכמם, להמשיך את המסורת האהובה עליהם, כפי שאמרו חז"ל: המשיא את ילדיו כשהם צעירים, סמוך לפרקן = מיד כשהם מגיעים לפרק הנשואין, עליו הכתוב אומר: "וינדה" [בידיעה ברורה ובטוחה], כי שלום אהלך, ופקדת נוד, ולא תחטא" (איוב ח/כ).

יבמות סב/ב. סנהדרין ע/ב. עוד לפני הגיעו לגיל חמשים, כבר יהיה שלחנו מקף בבנים ובנות, גדולים וקטנים, שחלק מהם כבר נשואים, ויש לו כבר גם כמה חתנים וכלות, ונכדים רבים, ועוד לפני הגיעו לגיל שבעים, אמור הוא להשתתף בשמחות נשואי נכדיו, ולפאר את שלחו הנשיאות בבר-מצוה של ניניו הרבים. אם יזכה להגיע לגיל תשעים, ממשיכה שהחלה בעשרה ילדים, עתידה להיות לו משפחה, שיצטרף לכתת את רגליו יום יום כדי להיות סנדק אצל אחד מיוצאי חלציו, מלבד שמחות להלדת נכדות, בר-מצוה, בת-מצוה, וימי-הלדת - עד בלי די. מלבד זאת יהיה לו רנח כפול ומקדי מכף שהוא וילדיו ינשאו צעירים:

א - התגבשות הדדית וטבעית של בני-הזוג, שהרי נאמר: "על-כן יעזב איש את אביו ואת אמו וידבק באשתו, והיו לבשר אחד" (בראשית ב/כד). כדי לגבש ולאחד שני בני-אדם זרים, צריך לעשות זאת בטרם התגבשה דעתו של כל אחד מהם בנפרד. ככל שהאדם צעיר יותר, נתן לצקת את אישיותו לזכר של חיי-משפחה משתפים באפן טבעי ונעיל יותר, בעוד שהמתחתנים בגיל מבוגר יותר, צריכים

ג - אם יעקב את זמן נשואי ילדיו עד שתבער אש התאנה בקרבם, אזי, אפלו אחר הנשואים לא תכבה שלהבת התאנה, ולא ישבע דמיונם במתן להם, אלא יניחם יביתו החוצה - אל האסור להם (בריווידע. ראה בספר: "שבת המחשבה - דרכי שליטה במחשבות וחרוזים", המבאר נושא זה בעמ' 93).

על חכם שלא רצה לדבר עם חכם אחר, מתוך ביקורת על שלא תחתן עדיין).

חולות בכרמים

צניעותן של הבנות הביא אותן לעשות את מעשיהן מחוץ לעיר, בצורה שלא תבלט ולא תמשוך את העין, "וחולות בכרמים", במקום שקט ורחוק מעיני מי שאינו צריך להפצא שם. דוקא בכרמי-ינו בגלל הרמזים הנמצאים בכרם ובניו, המבארים לעיל, במשנה. אולי גם סבות סכניות אפשר למצא לטובת פרמי הענבים, ולקבץ אותם במקום מתאים לכך, בגלל המרחק הרב יחסי שבין שורת גפנים לשורה האחרת, דבר המאפשר רסודים, והענפים המסתרגים לכל עבר, אינם מפריעים לעבר ביניהם, שהרי זמורות הגפן מאד גמישות, מתכופפות ומאפשרות מעבר חפשי, וגם בעונה זו הכרם מלא עלנה, והנמצאות שם אינן נראות מרחוק. אבל מי שמתקרב אל מאחורי שורת הגפנים של הרוקדות, יכול להבחין מבין העלים את הנעשה מאחוריהם, לכן זהו בדיקת מקום המתאים למפגשים צנועים של מבקשי שדוד לשם-שמים. הבחור יודע עד היכן יכול הוא להתקרב מבלי שישגיחו בו ובקבד הוא לא יעורר כל מבוכה. אומרים לו להביט על הנמצאת עתה בצד צפונה של המחול, וקובעים להם את גורלם המשתף באפן נעלה, קדוש וטהור.

בבלי לבן

"בבלי לבן שאולים". כאן מגלים אנו פרשה נפלאה של בטחון בה', ושל חסד אמת בין איש לרעהו, ועל-ידי כך מבינים אנו על איזה יסודות אמת השתיתו קדמונינו את ביתם הטהור. אשה צעירה הולכת להראות לשם שדוכים, הרי אפלו הצנועה ביותר מנדקדת ללבש שמלה יפה, כדי לעשות רשם טוב, ואין שום גנאי בדבר, גם גדולי הצדיקים

פיסקא, ומה הן אומרות? בחור וכו'.

הסערות המאומות בחוץ. מעתה יכולים אנו להבין במקצת את הדמיון אשר בין קדשת מחולות אלה לבין קדשת המועדות וקדשי שמים. כה היו אבותינו - ענקי הרוח, גבורי הקדשה, החסד והבטחון. אצבע אחת שלהם רחבה יותר מהכתפים שלנו (מ"מד 180: "דרגת הראשונים").

כלה נאה נחטודה

פיסקא. כך נאמר במשנה: **ומה הן אומרות?** כלומר: מה פזמו הבנות בינו לבין עצמן, כאשר קול שירתן לא נשא למרחקים, ומחפשי השדוד ידעו אמנם מה הן אומרות, כי את אותו משפט אמרה אמן בשעתה, ואחיותיהם בשנים עברו, ואולי יש לאחדים מהם אחיות מעברו השני של מסוד העלים. איש לא שמע את קולו, שהרי "קול באשה - ערוה" (ברכות כד"א). אך כלם ידעו מה הן שרות, שהרי במשנה ובתורה שבכלפה מופיעה שירתן. כך אמרו הבנות: **בחור שא נא עיניך** בראיה נשאת ומרוממת, כמו: "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה" (ישעיהו מ"ב). וראה בראיה עם התבוננות ומחשבה, תתבונן היטב הן על התכונות שלך, והן על מהות תכונותיה של האשה שלדעתך צריך אתה לבחור. התבונן במהות של מה אתה באישייתך **בורר** - מפריד ומזקק את המתאימה לך, מתוך שאר הבנות שכלן צנועות ויראות שמים, וכל אחת מהן מתאימה למי שיעד אותה הקב"ה. הן צריכות היו לבקש מהבחורים הצנועים והקדושים לשאת את עיניהם, כי לגדל צניעותם, לא העזו הבחורים לעשות כן. אמנם הלכו שם עליפי צו השעה, והוראת מוריהם ומדריכיהם, אך גם את הפעלות שעליהם לעשות שם, יש להכתיב להם, וצריך להמשיך לעודד אותם לקים נכון את תפקידם החדש, שעדיין לא הרגלו לו, והרי הם חבים לשאת את עיניהם, כי אסור לאדם לקדש אשה בטרם יראנה (קידושין מא"א). וכן נתבקשו הבחורים לשאת ולרומם את מבטם לערכי הרוח הנשאים של עם ישראל, ולנכסיהם המשפחתיים המיחסים, ובראיה זו לגשת לנשואין. במשנה נאמר שכך צריכות היו הבנות לומר: **אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה**, משבחת ונכבדה, וכן שיש בה את שאר המעלות. דברי שבח אלה על המשפחה ועל כל המערכת שסביבה, אינם גומה, אלא צריך אמתי וחשוב, וכל אחד וכל אחת יכולים להשתבח במשפחה המקיפה אותם, שהרי לכל אחד ואחד בעולם ישנן את המעלות היחודיות שלו, כפי שאמרו חז"ל: "כיצד מרקדים לפני הכלה? כלה נאה נחטודה" (כתובות פ"ב). אמירה זו אינה שקר, כי בכל אדם ואדם ישנן מעלות יחודיות שאין בזולתו, ותפקיד משמחי

וירו לבנותיהם לעשות כן, כדי למצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם. אבל לא בדורות האחרונים הדורות הראשונים, בזמן בית המקדש בקעה עד השמים הקדשה המפלגת של בני ישראל ובנותיו. כאן היו כלו בכלי לבן פשוטים. כלן שוות! אין מצטיינת לגבי חברותיה! היא אינה רוצה למצא חן יותר ממה שרוצה שחברתה תמצא חן. אין קנאה, אין שנאה ואין תחרות! הגדרת "קנאה" היא תחושת מחסור, מתוך כך שאצל הזולת קימת שלמות כלשהי שחסרה אצל המקנא. בעולם רוחני, טהור ומשלים לא תתכן קנאה בהצלחה כלשהי, כי בטהר המדות הכל מליחים, כל אחד באפן האישי והמיוחד שלו. גם שנאה אינה יכולה להמצא בין אנשים משלמים, מפני שהשנאה נובעת מחסרון. רק בעל נפש חסרה מלא שנאה ומרירות על החיים וטרוניה על הבריות, כועס ומדכא על גורלו המר. שנאה כזו לא יכולה להיות אצל השואפים לשלמות רוחנית, אין בלבם מקום למרירות הנובעת מפחיתות בנפש. מאותה סבה אין גם אפסרות ורקע, המצמיח תחרות הנגרמת מחסוד עם הזולת, ויכולה לבוא רק היכן שקים גורם מפריע לחרות ועוצר את הרצון להיות בן-חורין, או כאשר נמצא גורם המאים על העצמאות. מכיון שבעולם טהור ואכותי יש לכל אחד ואחד את המקום האמתי שלו, ובו הוא מוצא את בטויו האישי, ואת הגלוי של ה"אני" האמתי שלו, על-כן לא יכולה להוצר שם תחרות בין שנים. כמה גדול הבטחון של בני ישראל הצעירים והצעירות. לא רק זאת, אלא שבגדים פשוטים אלה היו שאולים, כי אפלו אם יש לאחת מהן שמלה יותר לבנה, העשויה מבד יותר מעבד ומשבח, היא מותרת על בגד זה לטובת מי שנמצאת בדרך פחותה ממנה, כדי שאותה בת לאנשים פשוטים יותר, תמצא יותר חן בעיני רואיה. בת העשירים שואלת מהעניה, כדי שלעניה יהיה להציע בגד יפה ומשבח, בשעה שלה יש להציע ממון. העניה לוקחת את בגדיה של זו שעוד יותר עניה, למה? כדי שלא לביש את האחרות. עצום החסד וגדולה ההתחשבות ברגשי הזולת! מתוך התחשבות כל-כך עמוקה בזולת וברגשותיו יכולים לבנות בית נאמן, בית המשפת על חסד, כפי שלמדנו אצל אבותינו הקדושים, שאליעזר בחר ליצחק אשה, עליפי רמת החסד שבה, וזה היה המודד היחיד עד כמה ראויה היא לבנות את בית ישראל (בראשית כד"ט). על דגמא מעין זו אפשר להמליץ את הפסוק: "כי אמרתי עולם חסד יבנה" (תהילים פ"ט). מפני שעל עמודיה האיתנים של מדת החסד אפשר להשתיי בית איתן, שעתידי לעמד נגד כל

תנו רבנן: יפיפיות שבהן אומרות: "תנו עיניכם ביפי!" שאין אשה אלא ליפי.

החתן הוא להדגיש באזניו את היחודיות של הכלה ושל משפחתה. לכן הכניסו חכמי ישראל לתוך פיהן של בנות ישראל את דברי השבח האמתיים, שבהן יכולה להשתבח כל אחת ואחת ללא יוצא מהכלל, כפי שהתבאר לעיל ועוד יתבאר בהמשך, שההגדרה "משפחה" היא רחבה, וכוללת גם את יחסו ההורי, גם את הגבוש הפרטי של הבית שלה, וגם את התכונות ההגדרות שלה לבנות משפחה בעתיד.

יפי נפשי ויפי חיצוניים

את הנאמר במשנה הרחבה הביתא, תנו רבנן: כל הבנות הלבונות בתלבשת אחידה, היו נראות זהות, עליכן כל אחת מהן הדישה את המעלות שיש בה, מעלות הנצרכות לנשואין, ושתן לבנות אתן בית. יפיפיות שבהן, שהיו בעלות יפי חיצוני וגם בעלות יפי נפשי ופנימי. בלשון הקדש כאשר המלה כפולה, היא באה להדגיש גם את התכונות והאופייניות. כאן לא אמרו חז"ל: "יפות", אלא "יפיפיות", כדי להדגיש את היפי הפנימי שבהן, ועוד שהמלה "יפיפיות" מרמזת מיפי מיוחד הנמצא בפה ובכלי הדבור, כנאמר על מעלותיו של החכם השולט בשכלו על נפשו: "יפיפית מבני אדם, הוצק חן בשפתותיה" (תהילים מחג ובמלכ"ס). הבנות הגנועות לא הסתפקו בפינן, אלא הדגישו שהן בעלות יפי פנימי מדגש, ולכן אמרו ובטאו את יפי נפשו. יפיפיות אלה היו אומרות: תנו עיניכם ביפי, כי אין תפקידה של אשה לרצות תחת נטל משק הבית באופן שיהרס את בריאותה, יכחיש את יפה, או יעצר את פוריותה. עליכן אין היא צריכה לשאת על כתפיה את המעמסה של נהול כל המשימות הטכניות של המשפחה עד כלות כחותיה. אלא הקב"ה חנו אותה בטבע כזה שהיא מקדישה תשומת לב ליפי. זאת הדגישו היפות, ואמרו: אותנו התאים הקב"ה להיות עקרות בית המשמחות את לב הבעל, ומקרינות שמחה לילדינו ולכל בני משפחתנו, כפי שאמרו חז"ל: "אשה יפה - אשרי בעלה, מספר ימיו כפול" (סנהדרין קוב). הכונה גם על מעשים טובים וגם על יפי חיצוני. אמנם התכונות הפנימיות של האדם חשובות הן ביותר, ועתה מצאה זמן להדגיש גם את היפי. עליכן, כל המבקש לשאת אשה, צריך לבדק אם יש לה מדות טובות ותכונות שנתן לחיות אתן, כפי שעשה אליעזר עבד אברהם, ובדק את טוב לבנה של הנערה שאותה רצה להביא לבן אדוניו, וקבע: "והנה הנערה אשר אמר אליה: הטי נא כדך ואשתה, ואמרה: שתה וגם גמליך אשקה, אתה הכחת לעבדך ליצחק, ובה אדע כי עשית חסד עם אדני" (בראשית כד' יטו). אך יש לדעת שלמראה

יפי נפשי וחיצוני

מהטעם המבאר בקטע הקודם, ברור לכל שאשה שיש לה רק יפי חיצוני ללא יפי פנימי, דהיינו: אם חסרה לה צניעות, יראת-שמים, מדות טובות, והיא רפת-שכל, יפה היא פגום, ככתוב: "שקר החן, והבל היפי, אשה יראת ה' היא תתהלל" (משלי לאו). אף גרוע מכך, כיון שללא יראת השמים, באופן טבעי מתפתחת גאונה, וככל שישנן יותר מעלות חיצוניות שנראות לעיני-כל, כן גדלה הגאונה, ואם בנוסף היא גם חסרת יראת-שמים, אזי גאונה פורחת, עולה ומרקיעה שחקים. לכן אשה יפה וטפשה, זהו סמל הכשלון, הרבה יותר מאשר אלו היתה טפשה ולא יפה, שאז לא היו נכנסות אשליית-שוא בלבה, ועליה אמר שלמה המלך: "נזם זהב באף חזיר - אשה יפה וחסרת טעם" (משלי יאכב). כמה שהנזם יותר יפה, כן פחות מתאים הוא באפו של החזיר חנובר באשפה. כך הרגענו לעיל את הבא בשערי "מסכת קדושין", שאין חשש שיפול בפה בגלל ברכ חצוני, אם הוא בעצמו מבין שאין להסתנור מדברים שאינם מהותיים. זה שהאשה אומרת לו כאן: "בחור, תן עינך ביפי", צדון לא יגרם לו להקשל בנשואין שלא לשם-שמים, עם כל הדברים השליליים המתלולים לכך, שהבולט בהם הוא שיהיו לו בנים שאינם הגונים (קידושין עא, ראה ערובין כאו). אין כזה פחד! מפני שהקב"ה טבע בכל אחד ואחד חוש בקרת טבעית, להכיר במי שהוא רע וטפש, שהרי אפיו של האדם נותן את אותותיו על פניו, ככתוב: "חכמת אדם תאיר פניו" (קהלת חא).

מיחסות שבהן אומרות: תנו עיניכם במשפחה, לפי שאין אשה אלא לבנים, שאין אשה אלא לבנים. (העוסק אשה לבנים)

התקנים הפסוק: "מצא אשה - מצא טוב, ויפק רצון מה" (משלי יחכב), ולא ינסה להרהר אפלו לרגע-קט, שמא בעברו השני של המעגל ישנה רוקדת נוספת, ואולי היא יותר מתאימה. מחשבות כאלה הוא לא יצטרך אפלו לגרש מלבו, כי הן לא יכולות לבוא כשהלב שלו יהיה כל-כך מלא שמחה על שזכה בדייק במי שהועידה לו ההשגחה העליונה. כבר התבאר לעיל שהמשג "משפחה" הוא רחב וכולל נשאים נכבדים רבים, כגון: זכות אבות, כפי שאמרו חז"ל: "שזכות אבותם מסיעתם" (אבות ב/ב). גם זו סבה בהחלט משכנעת בחור רציני לנשוא בלבד ראש להצעת שדוך כזו, שהוא יודע שזכות האבות תרחף מעל הבית שהוא עתיד לבנות עתה אתה. מעלה זו נכבדה בעיני המבקשים לזכות בסיעתא דשמאי, הרבה יותר ממעלות חיצוניות של יפי וממון. כי כל בר-דעת יודע היטב כמה הפתעות טומנים החיים, וכמה קשיים עתידים לעבר על בני זוג במשך חייהם הארוכים. פעם בריאות, ופעם ילדים, פעם נחת ופעם פרנסה, פעם אבדן אחד הקרובים, ופעם הפתעה בלתי צפויה אחרת. מי שיוצא לדרך החיים החשוכה והנסתרת, כשהוא לופת בשתי ידיו אבוקות אור בוחק של זכות אבות, אינו פוחד מפני כל הפתעות בלתי צפויות, הוא בטוח שאת כלן יעבר, ויוכל להמשיך בדרך בוטחת זו הלאה והלאה כהוריו לפניו.

משפחה מגבשת

"משפחה" זה גם גבוש של אחים וגיסים - "איש את רעהו יעזור, ולאחיו יאמר חזק" (ישעיהו מא/ו). כאשר תציע אשה חכמה את בית הוריה כדגמא של אחיה נפלאה ואהבת אחים מגבשת, ישמח כל בר-דעת להצטרף לכזה מעגל של עצמה משפחתית. שהרי כאשר חז"ל הציגו את שדיפות של דור עקבתא דמשיחא, הם הצביעו על המצב העגום של "בן קם באביו, בת באמה ואויבי איש - אנשי ביתו", ובארו שם שהוא מצב בלתי נסבל לחלוטין וסוטה מט/ב. סנהדרין ב/א. כאשר אין גבוש בתוך הבית, והמקום שאמור להקנות שלווה ובטחון, גם הוא מערער, זוהי הדגמא של הרס כל יסודות החברה האנושית הבריאה, ומכאן עד התפוררות מחלטת של כל המערכות, אינו אלא ענין של זמן. על-כן כאשר שומע בחור רציני הצעה של בית מגבש, הבנוי על ברכי אהבה ואמון הדדיים אמתיים, הוא יכול להיות סמוך ובטוח כי אם יזכה להגיע לבית זה, יהיה עליו להודות לקב"ה כל ימיו. בין כאלה הורים, אחים וגיסים הוא יהיה מוגן מפני כל רעה אפשרית, הן של מחסור זמני בקסף, הן

ברמה גבוהה ומשוכללת, זו היא "חכמת הפרצוף". נהרי אמרו חז"ל: "כלה שעיניה נפות - אין כל גופה צריך בדיקה" (תענית כד/א). כי המבט של העינים הוא מביע את היפי האמיתי, שהרי העינים הן "חלון הנפש". לכן אם בעינים יש יפי אנושי והן מביעות צניעות, אצילות והבנה לדברי חכמה, יפי זה הוא העקר, ושאר כל המעלות טפלות לו.

יפי נפשי וחיצוני - חשיבות שניהם

מי שזוכה לקבץ בנפשו שמבט העין על העין ועל מה שהעין מביעה, זהו היפי והטוב, עליו אמרו חז"ל: "אין אשה אלא ליפי" (כתובות נט/ב), כלומר: ליפי אשר מביעות העינים של "כלה אשר עיניה נפות - אין כל גופה צריך בדיקה". אם-כן, יפי אינו אלא הקרנה חיצונית של המתחולל בנפש, ו"פנים" הוא מלשון "פנים". על-כן, גם תוי הפנים היפים של אשה רעה, אפלו אם אכן הם יפים, אך תוים אלה חייבים להקריין דחיה ואזהרה, בצורת נוקשות, מבט כבד, זלזול, לכסון עינים מביש, פליטות-פה מביכות, או כל תחושה של דחיה לבעלי חושים חדים ורגישים, שתגרם לכך שהיא לא תמצא חן בעיני השואפים לטוב אמיתי, ורק המסתגרים מבקר חיצוני יפלו במצודתה. מצד שני, האשה אשר אותה הועידה ההשגחה העליונה לאדם יראשמים, היא האשה הנפה בעיניו, ואתה הוא יהיה מאשר ושמח, ובעיניו לא יתכן שתהיה אשה יפה ממנה בעולם. את כללי היפי והחן קובע האדם בעצמו, ועושה זאת אך ורק על-פי רגשותיו האישיים ורחשי לבו הפרטיים, ולא על-פי דברי הסובבים, כדאמרי אנשי: "על טעם נרית אין מה להתנכח" (כמבואר בספרנו ש"ב על כתובות עמ' 24: "שבח הכלה בעיני החתן - זו האמת הצרופה", ושם בנספח 7. כמבואר בספרנו ש"ב" שסו). עוד אמרו חז"ל: "חן אשה על בעלה" (סוטה מז/א). לכן אם האישיות שלה תהיה חיובית, לא יצטרך הבעל לותר על יפי, אלא יקבע בלבו שזהו היפי המחלט, וכך מי שדומה לאשתו נחשב ליפה בעיניו.

משפחה לחפאת

מיחסות שבהן אומרות: תנו עיניכם במשפחה, לפי שאין תפקידה של האשה אלא למה שהועידה לה ההשגחה העליונה, דהיינו: לבנים - ללדת בנים ובנות. על-כן אם אנו מיחסות, יחוס זה יהיה גם מנת חלקם של הילדים שלנו, ונהרי "אין השכינה שורה אלא על משפחות מיחסות" (מקדשין ע"א), אתי תזכה לבנות משפחה הראויה להשראת השכינה. זו היתה צורת השקנוע של הבנות המיחסות, וכך בחור שאכן חושב כי למען השראת השכינה בבית כדאיים החיים, לא יהסס לרגע מלהודות לקב"ה על שזכה שבו

שעורים בהגדות חז"ל מסכת תענית

עשירות שבהן אומרות: תנו עיניכם בבעלי ממון.

הגגת לו ספסל את דעתו ואלס צניק יהיו מוחסין הכל קופלין עליהם צין זכרים וצין נקבות:

ובביתה לא ימצא מדרס כף רגל, אלא נר לרגליה הם דברי הרמב"ם: "שתהיה מכבדת את בעלה ביותר מדי, ויהיה לו עליה מורא, ותעשה כל מעשיה על פיו, ויהיה בעיניה כמו שר או מלך" (אישות טו/כ). מעקרון זה היא לא תזוז כל ימי חייה לעולם! זוהי שירתה הנפלאה של הנערה הצנועה המבקשת לבנות בית ומציעה "משפחה".

נושא נעשירה לשם שמים

עשירות שבהן וכן נאות שבהן אומרות: תנו עיניכם בבעלי ממון.

אמנם ה"נושא אשה לשם ממון", יש לו לדאג ולחשש ביותר שיהיו לו ילדים לא הגונים (וקידושין ע"א). אך כאן ההדגשה היא לא "תנו עיניכם בממון", אלא "בעלי ממון". הבנות הדגישו לשלל את בעלי הממון שהוא שולט עליהם, מדיד שניה מעיניהם והופך אותם לעבדים נרצעים לכסף ולעשירות, ולכן הן אמרו: "בעלי ממון" – שיש להם בעלות מחלטת על ממונם, אנו בנות להורים שיוצאים להטות את ממונם להיכן שהקב"ה רוצה שהם יטו, מבלי שיצטר חמדת הממון ישפלט על אבינו ועלינו. כלומר באישיית העשירה בעלת הנדיבות ורחביהלב. הנושא אשה לשם ה"ממון" עצמו, הרי האשה אינה אלא מנוף שיקרב אליו את הכסף ויביא את עצמו אל הממון הרב, ובכך הוא אינו נחשב כ"נושא אשה", כי הוא עדין לא התחתן, אלא רק שקר אשה על מטרות נעלות כביכול, כדי שבזכותה הוא יצליח להגיע אל ממון אביה. אבל הנושא אשה כדי לרכוש את מעלתה הנפשית והעשירה של בעלי הממון, שיש להם רחבי לב וכבוד, עצמה ומרץ לפעל עם ממון זה בעולם, הרי ש"בעלי" ממון אלה ראויים לכבוד ולגדלה, לכן מנו החכמים את מדותיהם של הראויים לנבואה וכללו בתוכם גם גבור ועשיר (שבת צ"א). כמו כן אמרו חז"ל על רבי שהיה מכבד עשירים (ערוכין פ"א). כי עשירות היא תכונה נפשית שבאה לידי בטוי בכסף. אבל יש עשיר שאין לו כסף, ויש עני שבאמתותו מליונים רבים, והוא קמצן ובעל נפש צניה ומצמקת. לכן, בת נבונה שלחורים שלה יש ממון רב, אינה מוצאת כל סבה להסתיר עבדה זו, שהרי אין צורך לשאת אותה רק בגלל הממון של אביה, אלא להשתמש בממון כסיוע שאותו יכול החכם לנצל גם למען מטרות נכבדות שהציב לעצמו. עלינו אין רע בכך שהיא תציע את כספו הרב של אביה, שהרי אינה עושה כן כדי שיתטננו ממנו, אלא כי אפשר לעשות בו דברים רבים שלא נתן לעשותם ללא כסף, וסוף סוף אנשים רבים זקוקים לו, שהרי עלינו הוא נקרא "כסף", כי באופן טבעי פוספת נפשו של האדם אל הכסף.

של מחסור בידים עוזרות בעקבות העדרות מהבית, או כל תמיכה אחרת, בין פיננסית ובין רוחנית, שאיש מאתנו אינו יכול שלא להיות זקוק לכך מדי-פעם, בעקבות מחלה, או כל הפתעה בלתי נמנעת אחרת, שללא בית תומך, תתמוטט כל המשפחה. רק משפחה מגבשת, שכל האחים והגיסים מוכנים להטות שכם זה לזה, רק משפחה כזו מגנת מפני התמוטטות בעקבות כזו הפתעה.

משפחה עתידית

מעל הכל "משפחה", שהנערה הצנועה והחכמה מציעה, זו משפחה עתידית, ולא רק ספורים על דורות עברו, זכותם תגן על בנייהם. כאשר הנערה מצהירה שהיא ראויה להיות עקרת-בית למופת, שמוטיבציה אדירה פועמת בקרבה לבנות משפחה לתפארת, לשם כך היא מוכנה להקריב את הכל! לותר על הכל! ולהקדיש את כל חייה אף ורק למען משימה נכבדה ורבת-הוד זו – משפחה לתפארת. כל בחור רציני המחפש חיים איכותיים אמתיים, יודע שזו האשה שאותה מועיד הקב"ה לאוהביו ולשומרי מצוותיו, והנה פתאום כשהוא שומע כזו שירה מעבר מסך עליהפנו, מתגמדים בעיניו כל ערכי העולם הזה, שהרדודים ורדפים אחריהם, והוא נושא תפלה בכל לב, שבאמת יזכה למה שאזניו שומעות ולבו קולט כאן בין פרמי הינו. אכן רק בכך יכולה נערה יראת שמים לשכנע בחור רציני, מה עוד תאמר לו! מה יכול לבפש את לבו? כספו של אביה? לא ולא! הספורים שלה? גם לא! אף ורק הנכונות שלה להקריב כל דבר למען הבית. כאשר בת תצהיר בכל לבה שבראש סלם ערכיה נמצא בית של תורה, בית של יראת שמים, בית של חנוך, בית של חסד, בית של "משפחה". היא אמורה לפגוש את מי שבאמת תזכה לעשות אותו נחת רוח לבורא ותברך. לאור כל ההסברים במשג הקדוש "משפחה", מבינים אנו מה גדולה השירה של הבנות המציעות את היפי הגלום במלה הנכבדה "משפחה". "משפחה" שעשויה לנוט את כל הנסמכים אליה, לאסוף את בנייה, את הנספחים אליה, ואת הנתמכים בה, ולהוביל את כלם בין שבירי החיים, ולהביאם לחוף מבטחים. המשפחה המגבשת שהאשה מדברת עליה בלהט ובכל חם לבה, אמור לבוא לידי בטוי בכך שהיא מוכנה לכל מאמץ, כל קשי לא יראה בעיניה כהקדבה וכותור, היא לעולם לא תראה תכונה כלשהי בבעלה בעין רעה ובקורתית, לא תחשב אותו לילדותי, לבצל דרישות מפרזות, וכל ספור שלילי שיועצי השלום בית יודעים להצביע עליו, היא מוכנה להשבע שבלבה לא ימצא משכן

בינוניות ועניות ומכירות שבתן אומרות:

רוצה ממון לשם שמים

בנות העשירים נצלו את עמדתן זו, כי דברים טובים ומועילים רבים נתן לעשות בכסף: אפשר לבנות בתי-כנסת ובתי-מדרש, לרכוש ספרי תורה, להקים מוסדות צדקה וחסד וכו' הלאה. עליכן הן הציגו את הצד היפה של העשר, וכאשר דוקא בחור חכם ונבון, שיועד לשלט נכון בכסף עתיד לרשת ממון רב זה, נדאי יהיה העשר ההוא לתועלת לו ולכל הסובבים. בלינשכח שהצעה זו נשמעת באזני הבחורים ביום-הכפורים, אמות המדה באותה שעה אינן דומות למה שניחשב בשעה שהוא מבקש לקנות לעצמו דבר מה יקר, אלא באותה שעה יצוצו בזכרונם העניים הרבים המשועים לעזרה, ושאר מטרות הצדקה והחסד, ובאופן מפקח והגיגי הוא יכול לשקל את הצדדים של בנית משפחה עם הורים עשירים, כשהוא יתפד להיות גבאי-צדקה, לבין האפן שינהל את המשפחה והבית, אם לא יעמד ממון רב לרשותו, שאין הוא יכול לעזר לאיש. לבדק בעצמו את המעלות ואת החסרונות שבכל אחת מצורות המשפחה, ולהחליט עלי-פיו כשוריו, תפקידו ומטרותיו. כגון מי שיש לו הורים חולים ועניים הזקוקים לרופאים ולרפואות, שעולים הון רב ואין בידו לעזר להם, כאשר ישמע הצעת שדוכין עשירה, ולנגד עיניו צוף זכרונה של אמו המסרת והמטלת במטה, שהכסף של חמיו יכול להועיל לה ביותר. נשואין אלה אינם נחשבים כנשואין לשם ממון, אלא בהחלט לשם שמים, אלא שעליו לדעת שמבחו קשה יהיה לו כל ימיו, ולהתמודד עם עשר זוהי מלחמה קשה, שצריך להיות בן-חיל כדי לעמד בה ולא להכשל, שהרי שלמה המלך הזהיר ואמר: "עשר שמור לבגליו לרעתו" (קהלת ח"ב). מאידך יודעים אנו שהמקום הטבעי והנכון של הכסף צריך להיות בידיהם של הצדיקים, שישכילו להשתמש בו כראוי (פסחים סח"א: "חרבות מחים"). לכן השומע ביום הכפורים הצעת שדוכין של בת עשירים, עשוי לשקל נכון את כל הצדדים ולהחליט באפן בלתי משחד, אם הצעה זו אכן מתאימה לו, תוך כדי שהוא שוקל את כל הצדדים במחשבה מפקחת ובלתי מסוננת מהממון. גם מעבר לגדר הוא שומע שזו משפחה שאין הממון מסנור אותה.

מעלת הפשטות העממית

כל עם מרכב משכבות רבות, ובאפן טבעי הרב הדומם המרכיב את המון העם אינו יכול להצביע על מעלה מיוחדת כלשהי, שהרי כל חשיבותה של המעלה היא בגלל היותה נדירה ויחודית. במקום בו כלם חכמים, אין חכמה ברמה

ממצעת נחשבת כמעלה. במקום בו כלם עשירים, אין העשר נחשב כמעלה. במקום בו כלם גבוהים ותמימים, אין הגבה מהנה מעלה וכו' הלאה. הוא הדין בשירת הבנות, אותן בנות שנמצאות במעוט מבקש, יכולות להצביע על מעלותיהן אלה, אבל מה תעשנה כל שאר הבנות הצנועות, הכשרות והישרות? הרי כל אחת מהן רואה את עצמה כאחת מתוך רבבת הדומות לה, ואינה מוצאת סבה טובה שתשכנע את השומע לבחור דוקא בה, מתוך אלפי האחרות שאינן נופלות ממנה במאומה. היא עלולה לחשש שהיא אינה אלא גרגר חול חסר זהות בתוך ערמה גדולה. מחשבה זו אינה נכונה! האשה החכמה, הגדולה והחשובה - השונמית קבלה מאליה הנביא הצעה נכבדה, שהוא ידבר בשבילה אל המלך או אל שר-הצבא, והללו יפטר איתה ממסים, ויעניקו לה הטבות מפליגות אחרות. האשה דחתה הצעה נכבדה זו בנמוק משכנע ביותר: "בתוך עמי אנכי יושבת" (מ"ב ד/ג). כי להיות מבלע בהמון ולא להתבלט במאומה, זוהי המעלה הנכבדה והחשובה ביותר, והיא עולה על כל המעלות שנמנו עד כה. עליכן דוקא אותן בנות אחידות וחד-גונית שאינן מתבלטות במאומה, הן צריכות לדעת כי גם אצל העצירים ישנם רבים הדומים להן, כל אחד מהם אינו אלא אחד מתוך אלפים הדומים לו, והנה כאן טמונה ההפתעה של השדוכים המתאימים ביותר, מפני ששרש נשמתו של כל אחד ואחד ושל כל אחת ואחת מחפש להתאחד עם חציו השני - הטבעי, לכל אחד יש כאן את ה"שדוך" המתאים והמיוחד, שעל כך יוצאת בת-קול מהשמים ומקריזה "בת פלוני - לפלוני" (מ"ק יח"ב, סוטה ב"א). כדי שכל אחד ימצא את מי שנגזר עליו ומתאים לו, אין לו צורך בגבוהה וברוח הקדש, אלא "רגליו של אדם ערבים להוביל אותו להיכן שהוא צריך להגיע" (סוכה נ"א). המתנהג עם הקב"ה בתמימות, נלה שלעולם הוא אינו עתיד להפסיד מקד, כי הקב"ה יחזיר לו באותה מדה של ישר, ותמיד יוליד אותו בדרך חכי ושרה וחכי קצרה למחוז חפצו. עליכן יכולות הבינוניות ועניות ומכירות שבתן שלא להסתיר את העבדה הפשוטה הזו, להודיע שאמנם כל אחת מהן היא "אחת מני אלף", אף על-פי כן כל אחת ואחת היא "בת-מלך", וכל יהודי ויהודי נחשב כ"בן-מלך" לכל דבר (שבת ס"א), והנה כאן יפגיש הקב"ה את בן המלך עם בת המלך.

יפי ונעשירות מעלות שדופות וזמניות

לכל אחת ואחת ישנו את היחוס הנכבד: "בתו של אברהם אבינו - אוהב ה'", ואפלו לגיזרות שהוריהן נכרים, גם-כן

שעורים בהגדות חז"ל מסכת תענית

קחו מקחכם לשם שמים,

ימים בשקט, בצנעה, עם האשה והילדים, וללא פרסמת מיתרת ומזיקה.

הנחיש אשה לשם שמים

הסימת המרגשת של שירת הבנות היתה המסקנה העולה מתוך כל הטקסט הארוך, שכל-כך הרבה זמן התכוננו לו, וכל כך הרבה פעלות עשו למענו, וכך אמרו: **קחו מקחכם לשם שמים**. מסקנה עקרונית זו אינה רק של הדוברות לאחרונה, שהרי גם הנפות, העשירות והמיוחסות אינן רוצות לפול חלילה בנשואין כושלים שאינם לשם שמים. אין אחת שתסכים להיות משפלת בביתו של עש-הארץ המתנהג אל אשתו כחית-טרף אל הציד אשר בצפרניה, וכאריה - דורס ואוכל, אינו בוש ואינו מפוס (פסחים מט/ב). כלן רוצות בבצל בן-תורה, ירא-שמים, עדין, אציל, אהוב על הבירות, מוצא-חן בעיני אלקים ואדם. אין כל סכוי שאיש כזה יתפתה להעדיף מעלות חיצוניות וגשמיות על פני מעלות פנימיות ורוחניות. עלי-כו חיבות היו כל בנות המעלה לסכם את הצהרתן: **"קחו מקחכם לשם שמים"**! בזאת יהיה לכם את כל המעלות של כל הבנות. גם את מעלת היחוס, שהרי מעלה זו יכול כל אחד ואחד להתחיל אצל עצמו, כפי שעשה זאת אברהם אבינו, שהיה בנו של תרח מוכר הפסלים, איש שאמנם בשכינתו ובאזורו היה נכבד, אבל רחוק מלהחשב כיחוס הגון לבניו, והנה צמח פרח כה נפלא בגנותו, ומעתה מתגלים כל הנכבדים להתחסס אחריו. לכן מי שישפיל לבנות בית על אדני התורה, היראה, אהבת ה' ואהבת הזולת, הילדים שיגדלו בבית זה, יהיו נחשבים לילדים מיוחסים, שבהחלט יכולים להתגאות במשפחתם, וכחנים ולויים ושאר משפחות מיוחסות שבישראל ישמחו להשתדף עם בני-הבית הזה ובנותיו.

תורה תצא מבני עניים ומבנותיהם

לבנות העניים היתה תוספת עקרונית, שאותה מצאו לנכון לצנן עוד בטרם שמעו במי מדבר, ואמרו לשומע: דע לך, בבנות עניים ישנן מעלות גדולות ונכבדות, שבגללן ראוי לחפש דוקא שדוכים כאלה, שהרי אמרו חז"ל: **"הזהרו בבני עניים, שמהם תצא תורה"** (נדרים פא/א). דעתן של בנות אלה הרבה יותר פשוטה ועממית, והן אינן גאותניות, והעונה היא הרי תנאי לזכות בכל המעלות שבעולם. מעלת בנות העניים היא בנותוק הטבעי שלהן מהחמר, עבדה זו מציבה אותן ברמה רוחנית נאותה, המהנה להן **"קרח קפיצה"** שממנו מתחברים בנקל לחיים רוחניים של תורה, יותר מאשר לבנות העשירים המהירות וקשורות לקנינים חמריים

ישנה מעלה זו, כי אברהם אבינו הוא אביהם של כל הגרים (סוכה מט/ב). לכן מתוך כל המון הבנות יוצאת הכרזה משתפת, שבה הן **אומרות**: אמנם אין אנו יכולות להצביע על מעלה יחודית כלשהי, אך אין זאת אומרת שאין לנו מעלה, ההפך הוא הנכון! דוקא הפשטות העממית שזכינו לה, היא המעלה הנפלאה אשר מעל כל המעלות. בכך עזר לנו הקב"ה שלא יהיו לנו מפריעים ואשליזות המסיטים את המחשבה מהמטרה האמתית, מעתה המעלה שלנו היא עצמית, ולא תאורטית, אנחנו בנות של הקב"ה ללא כחל ושרק, אלא בדיוק כפי שהוא רצה וכפי שהוא בחר לברא אותנו. את הצורה המקורית שלנו לא טשטשו בתכשיטים, לא רפדנו בממון, אלא אנחנו מהות העתק מדק של המקור הבסיסי של בנות חנה - מדור דור. יש בנו אך ורק את המעלות האמתיות שבאמת טפחנו אותן במשך כל חיינו. מעולם לא היינו צריכות לדבא תכונות של נאנה, כי זו לא מצאה משכן בנפשותינו, ואת האנרגיה שצריך לשם כך יכולות היינו לנתב לאפיקים חייביים. מעולם לא התהלכנו בהרגשת **"אני ואפסי עוד"**, תמיד השכלנו באפן טבעי להיות **"חכם הידע את מקומו"**, ומאז ומעולם התפללנו לה' שיעזר לנו למצא את האיש המתאים, שגם הוא נמצא בכזו מסגרת, גם הוא חושב כך וגם לו שאיפות דומות, שאתו נוכל לבנות בית פשוט, אמתי, צנוע וכשר. זה שאין לנו כל יפי חיצוני אין בו כל חסרון, כי בין כך ובין כך מתרגלים ליפי תוך זמן קצר ביותר וכבר לא רואים אותו. מלבד זאת כל יפי נשחת במשך הזמן, ומיד עם ההריון הראשון שאנו מתפללות עליו בכל לבנו, אין אנו אומרות להראות יותר לעולם צעירות ופורחות כפי שאנו נראות עתה (בראשית לח/ו ברש"י: "תעבר ויחיש ויפיה"). גם הגיל עושה מהר מאוד את שלו. הגיל הצעיר של ילדים קטנים אינו נחשב ליפי אלא לצורה של בסר, ומאז הבגרות עד שיתחילו קמטים לחרץ את פנינו, לא יעברו אלא כעשרים שנה, ואנו עתידות לחיות בעזרת ה' עוד ששים שנה עם הקמטים שיוסיפו ויתרבו, הרי שברב המכריע של החיים אין ליפי החיצוני כל תפקיד. פשוט - הוא כמו גלגל, בא והולך, כבר היו עשירים רבים שיירדו מנכסיהם, ואחרים רבים שלא נהנו מכספם. לכן אין כל סבה להביט בדברים זמניים, ארעיים, שדופים ושקריים אלה, אלא הרוצה לבנות בית נאמן לקב"ה, ולעשות לו נחת רוח, שתשרה שכינה במעשי ידינו, ישמח להיות מבלע בהמון, אל לו להלך בגדולות, ולא יחפש אשה עשירה, יפה ומיוחסת, אלא ימצא את גורלו מבלע בהמון, ויזכה להאריך

שתעטרונו בזהובים. שלחם נשואין תתנו לה תכשיטין ומילתא בעלמא הוא דאמרן כלומר וכלד

ובלבד שתעטרונו בזהובים.

את בני ישראל ולעשותם לאמה מגבשת (חגיגה ט/ב). אבל מאידך רוצה היא שהעני לא יהיה מחלט לגמרי, מפני ש"דקדוקי עניות מעבירים את האדם על דעתו" (ערובין מא/ב), על-כן יש למצא את "שביל הזהב", שבין עשר השמור לבצעליו לרעתו, לבין העני המחלט שגם הוא לרעה, ואמנם אמרו חז"ל: "איזהו עשיר? - השמח בחלקו" (אבות ד/א), כשאין הפנוה לרש החסר כל, וגם לחם לאכל ובגד ללבוש חסר לו, הוא אינו יכול להיות שמח בחלקו, שהרי אין לו כל חלק. אבל מי שמסתדר עם מחיה בסיסית, ואינו נאצל לעלות רעב על יצו, וגם לא להאזין לגניחות רעב של בני-ביתו, ולא לראותם רועדים מקור מחמת מחסור בלבוש חם בימי צנה, אם די לו במאכלים בסיסיים פשוטים ומשביעים, והוא מסתפק בבגדים עממים, הוא נחשב כ"עשיר" השמח בחלקו (כמבואר בתענית ט/א: "בתנוני נא בזאת", וכן בתענית כד/א, בבקשת אשת רבי חנניא למזון ומחיה). זו היתה בקשת יעקב אבינו: "ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש" (בראשית כח/כ). על-כן מצינה היא בגאונה את חנוך הוריה לפשטות והסתפקות במעט, אבל מצינת, כי אף על-פי שאין עיניה גדולות, בכל זאת היא אינה רוצה עני מרוד, אלא מבקשת שיהיה בבית די ממון, ובלבד שתעטרונו בזהובים, ושהבעל לא יחשב אותה כמחספסת וחסרת רגשות. כי קימת עניות מרודה כל-כך שגורמת לסובלים ממנה לאבד כל רגש אנוש, ובתחושותיהם הם דומים לבהמה (ערובין נח/ב: "יושבי צריפין"). מצינת בת העניים העדינה והצנועה את בקשותיה הסהורות והאמתיות, ואומרת שרק עניות חיובית ממלאת את לבי, כי אבי השכיל בתוך עניו להעניק לכל משפחתו תחושת אשר ושמחה אמתית, ומעולם לא הקרין השפלה של מסכן. כל שנות ילדותי הנו רצף של ספוק ושמחה, וגם כשנאלצנו לעלות על יצוענו בתחושת רעב, השכילו הורינו להסיר מעלינו כל תחושת השפלה ומסכנות. בבית חם ואוהב גדלנו. הבת הצנועה, העדינה והחכמה מכריזה: גם אני אלד בעקבותי, כי העניות לא דכאה בי את האהבה הטבעית לחן וליפי, ואדע להתקשט יפה בתכשיטים טבעיים ופשוטים, שבהדרגה כלל אפשר לעשותם גם מפרח-בר או ענף מזדמן. לכן, כאשר בקשה זו יוצאת מפיהן של העניות המדברות על "תעטרונו", אין להן עינים גדולות, ולא על תכשיטי זהב ופנינים של העשירות הן מתפונות, אלא לאביזרים פשוטים ונעממיים שהן ראו בביתן, וכן לבגדים נאים ומסדרים (רש"י), כלומר: הן רוצות בעל מתחשב ואוהב, המבין לרגשותיהן, ומעניק להן כפי יכולתו, ללא צרות-עין, כפי שכתב

רבים, ולא בנקל מצליחות הן להשתחרר מהם, ואף אם תצלחנה, המאמץ שהשקיעו בכך, הוא מאמץ שאותו מנצלת משפחת העניים כדי להתעלות יותר (מח"ל נדרים שס). אמנם איש אינו מנוע מלהיות גדול בתורה, אך "נקדת הזנוק" של בני העניים גבוהה יותר, כי הנתוק מהחמר הוא תנאי הכרחי במעלות התורה, והוא כל-כך עקרוני וחשוב, עד שאמרו חז"ל: "עד שאדם מתפלל על דברי תורה - שיכנסו למעי, יתפלל על אכילה ושתיה - שלא יכנסו לתוך מעיו" (תד"ר כ"ז). כי תפלה להתנתק מהחמירות נחוצה וחשובה יותר מאשר תפלה לזכות ברוחניות, מפני שטרם ההתנתקות, אין לתפלה על דברי התורה על מה לחול, ואף אם הם יכנסו ללב, הם לא ימצאו בו בית אחיזה. מה שאירבן אחר ההתנתקות מאכילה, שתיה ושאר דברים חמריים, הדרך אל התורה כבר סלולה ובטוחה, עד שאין אפלו צריך להתפלל עליה. לעניים אין עסוקים הנראים "חשובים", על-כן כל חייהם מקדשים לתורה ולשאר הנושאים הרוחניים, מה שאירבן מי שמעודן את עצמו בחיים גשמיים, ומשריש את עצמו בתענוגים והנאות חמרניות, הוא אינו יכול להעניק לבית שלו את הסינעתא דשמאי הנצרכת לבית של תורה. לכן, בנות העשירים שלמדו לנהל את ביתן ברמת חיים גבוהה מבחינה פיזית, יהיה קשה להן להראות לילדיהן דגמא אישית של התנתקות מחיי מותרות. אף על פי שאם בנה של עשירה מבקש להיות תלמיד חכם, ומתאמץ לעלות במעלות התורה, בלא להסתמך על הירושה שהשאירה לו אמו - זכות אותה הקרבה ומסירות נפש תעמד לו, והוא יזכה לסינעתא דשמאי, אך סוף סוף יהיה עליו להשקיע יותר מאמץ מאשר בנה של ענייה. מרן החפץ חיים זצ"ל העיד שהוא זכה לגדל בתורה בגלל שנשא אשה בת עניים, ובתקופה הקשה של מלחמות ורעב שהיו בזמן היותו צעיר, נאלצו תלמידי ישיבה רבים לעזוב את היכלי התורה, כדי להביא לביתם פרנסה מכבדת, ומכיון שאשתו היתה מבית עני, די היה לה במעט מזון זול שאפשר היה להשיג בפאתי השוק, והוא יכול היה להשאר בבית המדרש גם בתקופות הקשות ביותר, והאשה הצדיקה, לא רק שלא באה בטענות, ולא רק שלא רטנה, אלא היתה שמחה באמת במה שיש לה, ולא חשבה לרנע שצריך יותר, כי גם בבית הוריה היא ידעה עני ומחסור.

עני - כור התוך אנושי

בת העניים המבקשת לבנות בית, מבינה אמנם כמה גדולה מעלתו של העני, עד שהקב"ה בחר בו כ"כור הפרזל" להתיד

עתתנו לנו מלצושים נאים:

כבוד ורגשות חיוביים. לכן גם אם אין לך ממוז רב לקנות תכשיטים יקרים, אבל יכול אתה לחפש אחר דברים מיוחדים, לתור ולבקש חפצים נדירים, עדינים ויחודיים (ע"פ בן יהודה). כמו-כן יכול אתה אמנם לקנות מתנות שאינן עולות כסף רב, ואף על-פי כן יש לך אפשרות להוכיח שמתנה פעוטה זו נתת בכל לבך, אכן חשובה לך ביותר, על-ידי שתוסיף דברי ברכה מכל הלב, או כל דרך אחרת שתוכיח כי פניך מעדות לקראת חיים משתפים רצינים ואחר-איים.

תכשיטים פשוטים הנקנים בכל-לב

בנות העניים הפשוטות בקשו זהובים, על-פי מה שאמרו חז"ל: "בנות ישראל יפות הן, אלא שהעני גורם להן להיות מכעורות" (נדרים ס"א). על-כן הן צינו באזני המבקש לדעת את כל האמת על אודותן, שאין הכעור שלהן אמתי, מפני שעל-ידי ממוז אפשר לטפח את היפי הפנימי שהיה מסתר וחבוי בתוך שכבות של עני והזנחה. לכן אם הבצל יסכים לעטר את האשה בזהובים, הוא יוכל לגלות שהיא אינה מכערת. וכן אמרו חז"ל: "אין אשה אלא לתכשיטים" (כתובות נ"ב). מפילא, אומרות הנשים: המכעורות והעניות ממלאות את תפקידן בנאמנות גמורה, ואין מעלתן נופלת ממעלת העשירות והיפות, ולכן מתאנה לתכשיטים בדיוק כפי שלבה של כל אשה ואשה מתאנה לך, והעבודה שהיא בת עניים נדי לה בתכשיטים פשוטים ועממיים, אינו גורעת מהשמחה הממלאה את לבה כאשר בעלה מעניק לה אותם, והיא שמחה בפרח-בר או ספת חרס פשוטה, בדיוק כפי ששמחה בת העשירים בשכיות חמדה, חפצי נוי ותכשיטי פאר. הקב"ה בנה את תכונותיה של האשה באפן כזה, שהיא תאהב תכשיטים, כדי לאפשר לבעלה לקנות לה זאת, כי אלו לא היתה אהבת התכשיטים תכונה בסיסית בנפש האשה, לא היה בעלה יודע כיצד לרצותה, לפיסה ולקנות את לבה, מפני שמלאי המתנות וההפתעות היה אוזל חיש-מהר, לכן את לבה של העשירה צריך לקנות בתכשיטי זהב כבדים ויקרים, ואת לבה של בת-העניים אפשר לקנות בנקל בדבר פעוט, המביע התחשבות והבנה הדדית, כאשר הצד השוה שבהן, שכלן אוהבות תכשיטים, ולכלן ממלאה מתנה כזו את הלב.

הרמב"ם: "ואם יש לו ממוז - מרבה בטובתה כפי הממוז שיש לו" (אישות טו/ט). אמנם אם אין די ממוז, ובקשי מצליחים לקנות מעט אכל לשבר את הרעב, תבין כל אשה מחנכת את סדר העדיפויות, ולא תבקש אפלו כפתור בודד, אם אמור הוא להיות על חשבון לחם לפי הטף. אך כאשר יש קצת העדפה, וקצחו של שפע נראה בבית, בעל בלתי מתחשב באשתו, יערוך סלם עדיפויות לא נכון, והאשה העניה מבקשת כאן שהבעל יקים את דיני התורה, וירבה בטובתה כפי הממוז שיש לו.

מתנה = תשומת-לב

בקשת בנות העניים לתכשיטים, היא אמנם הבעה כנה ופשוטה של רצונה, וקובעי הנסח המקדש רצו שהבחורים הצדיקים והמנתקים מהני העולם יכירו לדעת את רצונן של הנשים, ולא יטעו לחשב שרצונות של מלאך יש לאשה, אבל לא רק בגלל רצון זה נקבעה בקשתן זו במסרת השירה של ט"ו באב ויום-הכפורים, אלא בבקשה לתכשיטים ישנו גם מבחן אם אכן לשם-שמים בנות הבחור, כי לפעמים ירצה אדם לשאת אשה עניה, לא בגלל המעלות שהזכרו בקטעים הקודמים, ולא לשם-שמים, אלא מפני שהוא קמצן וכלי, ומבקש בת-עניים כדי לחסוך לעצמו קננת תכשיטים ומתנות, מתוך הנחה שבנות עניים אינן מרגלות במתנות. על-כן אומרות הבנות: אמנם נכון, אנו חנקנו לצניעות ולפשוטות, אבל אף על-פי כן חייב כל בעל ובעל להתחשב בצרכים האמתיים של אשתו, ולכן עליך להוכיח - גם לעצמך, שאכן אתה רוצה אשה כשרה וצנועה, אך ורק כדי להקים אתה בית בישראל, וחשוב לך שהיא תהיה מאשרת ושמחה בחלקה, לשם כך אינך צריך אמנם לקנות תכשיטים יקרים, אבל אתה חייב בהחלט להתאמץ ולקנות מתנות אישיות לכבוד החג ולכבוד הזדמנויות אחרות. המבחן שלך יהיה, אם לא תשכח שאמנם בת-עניים אני, אבל אני גם בתו של אברהם אבינו. תוכיח נא להתחסס לאשתך באותה הערכה ועדינות, כאלו שהיא באה מבית עשיר, והוריה ובני משפחתה יודעים לבחון את המתנות שהיא מקבלת, אם גם אתה תתיחס בקצו רצינות לכל שי שתעניק ולמתנות שתשלח, סמו שאתה באמת חפץ באשה בשביל להעניק לה